

Hallituksen esitys Eduskunnalle EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden (EFTA-valtioiden) ja Israelin välillä heinäkuussa 1992 tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan. Sopimus on tavarakauppaa koskeva laaja vapaakauppasopimus, johon sisältyy perinteisten tullinalennusten ja -poistojen lisäksi määräyksiä muunmuassa julkisista hankinnoista, henkisen omaisuuden suojasta, kilpailusäännöistä ja valtioneudesta. Sopimuksen tuotekatteeseen kuuluvat varsinaisten teollisuustuotteiden ohella jalostetut maataloustuotteet ja kalataloustuotteet erillisten tuotelistojen mukaisesti. Sopimukseen sisältyvän evoluutiolausekkeen johdosta sen tuotekatetta ja sovellutusalaa voidaan myöhemmin tarvittaessa laajentaa.

Israelin Euroopan yhteisöjen (EY) ja Yhdysvaltain (USA) kanssa aiemmin solmitut vapaakauppasopimukset ovat osaltaan vaikuttaneet Suomen vientituotteiden epäedulliseen asemaan Israelin markkinoilla. Suomen kannalta vapaakauppasopimuksen tavoitteena onkin suomalaisen vientiteollisuuden vientimahdollisuuksien turvaaminen ja takaaminen Israelin markkinoilla. Sopimuksen tullessa voimaan EFTA-valtioiden ja Israelin alkuperäituotteilta poistuvat kaikki 1 päivänä tammikuuta 1992 voimas-

sa olleet tullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta. Suomen ja Israelin välisessä kaupassa vapaakauppasopimus merkitsee kehitysmaakaupan muuttumista vapaakaupaksi ja Israelin kehitysmaa-aseman lakkaamisesta.

Sopimukseen liittyy kunkin EFTA-valtion osalta erikseen neuvoteltu maataloustuotteiden kauppaa koskeva kahdenvälinen järjestely. Suomen ja Israelin välisen maatalouspöytäkirjan tuotekatteen osalta pidetään voimassa Suomen aikaisemmin Israelille myöntämä tullittomuus.

Valtiontuen osalta sopimuksessa on sekä EFTA-valtioiden että Israelin sopimuksen kyseistä artiklaa sekä liitteitä täydentävät yksipuoliset julistukset. Lisäksi sopimukseen on liitetty arabialueilta tapahtuvaa tuontia koskevat sopimusvaltioiden yhteiset johtopäätökset.

Sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 tai mahdollisimman pian sen jälkeen riippuen sopimusvaltioiden ratifioimistoimenpiteiden loppuunsaattamisesta. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

Lähtökohdan EFTA-valtioiden ja Israelin välisille vapaakauppaneuvotteluille muodosti

EY:n ja Israelin välillä 1970-luvun alussa solmittu tavarakaupan vapauttamiseen keskittyvä vapaakauppasopimus. Myös USA:n kanssa Israelilla on vapaakauppasopimus. Näiden sopimusten johdosta EY:n ja USA:n viennillä on

ollut paremmat tulliedut ja kilpailuasema kuin EFTA-valtioiden viennillä on Israelin markkinoilla.

Vapaakauppasopimusta koskevat neuvottelut aloitettiin EFTA-valtioiden ja Israelin välillä kesällä 1991. Neuvotteluprosessiin on sisällytynyt valtuuskuntien täysistuntojen lisäksi myös lukuisia eri alojen (muunmuassa tullit, julkiset hankinnat, valtion tuki, henkisen omaisuuden suoja) asiantuntijaryhmien kokouksia ja valtuuskuntien puheenjohtajien rajoitettuja kokouksia. Neuvottelut saatiin asiallisesti päätökseen heinäkuun puolivälissä 1992, jolloin sopimus parafoitiin. Sopimus allekirjoitettiin Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992.

2. Kahdenväliset maatalousjärjestelyt

GATTin XXIV artiklassa määriteltyjen vapaakauppa-alueen muodostamisen edellytysten täyttämiseksi neuvoteltiin edellämainitun teollisuustuotteita koskevan EFTA-valtioiden ja Israelin välisen pääsopimuksen lisäksi yksittäisten EFTA-valtioiden ja Israelin kahdenväliset maataloustuotteiden kauppaa koskevat pöytäkirjat. Suomen osalta maatalousneuvottelut saatiin päätökseen heinäkuussa 1992, ja kahdenvälinen maatalouspöytäkirja allekirjoitettiin Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992.

3. Sopimuksen ja maatalouspöytäkirjan merkitys Suomelle

Suomen viennin arvo Israeliin vuonna 1991 oli 282 miljoonaa markkaa ja Israelin tuonnin arvo Suomeen 158 miljoonaa markkaa. Pääasiassa Suomi on vienyt Israeliin metsäteollisuuden sekä metalliteollisuuden tuotteita. Suomen kannalta vapaakauppasopimuksen lähtökohtaisena tavoitteena onkin ollut suomalaisen teollisuuden vienti-intressien turvaaminen ja yleensä EFTA-valtioiden syrjimättömän kohtelun varmistaminen suhteessa EY:hyn.

Israel on sisällyttänyt sopimukseen hidastuslistoja ja pysyviä poikkeuksia Israeliin suuntautuvan kalanviennin rajoittamiseksi ja sääntelemiseksi. Suomen ja Israelin väliseen kauppaan näillä kalatuotteisiin liittyvillä järjestelyillä ei ole vaikutusta. Sopimuksessa ei ole muita hidastuslistoja.

Kokonaisuutena arvioituna sopimusta voi-

daan pitää Suomen kannalta täysin tyydyttävänä. Se merkitsee kehitysmaakaupan muuttamista vapaakaupaksi ja Israelin kehitysmaakohtelun lakkaamista erikseen asetuksella vahvistettavana ajankohtana. Näin syntyvällä uudella tilanteella voidaan saavuttaa markkinoiden tehokas toiminta poistamalla kilpailurajoituksia.

Kahdenvälisen maatalouspöytäkirjan nojalla Suomi tulee pysyttämään maatalous- ja elintarviketuotteissa aiemmin Israelille myöntämänsä kehitysmaa-aseman mukaisen GSP-tuotteiden tullittomuuden, joka muuten purkautuisi EFTA-Israel vapaakauppasopimuksen tullessa voimaan. Lisäksi Suomi on antanut Israelille lisämyönnytyksiä lähinnä puutarhasektorilla.

Sopimuksesta on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, kilpailuvirastolta sekä tullihallitukselta, jotka kaikki ovat puoltaneet sopimuksen tekemistä. Neuvotteluprosessin edetessä on tärkeimpiä etujärjestöjä ja toimialaliittoja jatkuvasti kuulu-

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Sopimuksen aiheuttamista tehtävistä on tarkoitus huolehtia nykyisten organisaatioiden ja henkilöstön avulla.

Sopimuksen piiriin kuuluviin tuotteisiin kohdistuvien tullien poistuminen vähentää Suomen tullituloja. Useiden tuotteiden kohdalla tilanne ei muutu Israelin nyt nauttiman kehitysmaa-aseman vuoksi. Arvioitaessa vapaakaupan vaikutuksia tullituloihin vuoden 1991 tuontilukujen pohjalta laskelmien ulkopuolelle tulisi jättää GSP-edulla tuodut tuotteet, muuten tullittomat tuotteet sekä sopimuksen ja kahdenvälisen maatalouspöytäkirjan ulkopuolelle jäävät tuotteet. Tullinkanto vuonna 1991 tuonnissa Israelista oli 7,6 miljoonaa markkaa; kyseisen vuoden lukujen pohjalta laskettuna tullitulojen menetykset olisivat vajaa 6 miljoonaa markkaa. Tullitulojen menetyksen vastapainona on toteutuvan vapaakaupan myötä saatava kansantaloudellinen hyöty, jonka voidaan odottaa olevan em. summaa merkittävästi suurempi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehty sopimus

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen tavoitteet. Tavoitteena on EFTA-valtioiden ja Israelin taloudellisten suhteiden edistäminen ja oikeudenmukaisten kilpailuolosuhteiden luominen osapuolten välisessä kaupankäynnissä. Tällä tavoin sopimus osaltaan edistää maailmankaupan vakaata kehitystä ja laajentamista. Tavoitteena on myös yleisesti edesauttaa EFTA-valtioiden ja Israelin välisen yhteistyön lisääntymistä.

2 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala. Sopimusta sovelletaan sopimusvaltioiden alkuperää oleviin, harmonoidun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmän (HS) ryhmiin 25-97. kuuluviin teollisuustuotteisiin, eräisiin maataloustuotteisiin A pöytäkirjassa sovittu mukaisesti sekä kalaan ja muihin meren tuotteisiin II liitteen määräysten mukaisesti. Tähän liitteeseen sisältyy myös määräykset Israelin soveltamista määrällisistä tuontirajoituksista, Israelin pysyvistä poikkeuksista ja Israelin asymmetrisestä tullien poistoaikataulusta kalakaupassa.

A pöytäkirjan pohjalta EFTA-valtiot voivat soveltaa maatalouden raaka-aineiden hinnantasaustoimenpiteitä Israelin suhteen. Kukin EFTA-valtio myöntää jalostettujen maataloustuotteiden tuonnissa Israelille pöytäkirjaan sisältyvien taulukoiden II—VII mukaisen kohtelun. Israel puolestaan myöntää A pöytäkirjan VIII taulukossa mainittujen tuotteiden osalta EFTA-valtioille kyseisessä taulukossa ilmoitetun kohtelun. Sopimuksen ulkopuolelle jäävät I liitteessä mainitut tuotteet, jotka ovat myös EFTA-valtioiden ja EY:n välillä tehtyjen vapaakauppasopimusten ulkopuolella.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan yhtäältä kunkin EFTA-valtion ja toisaalta Israelin välisiin kauppasuhteisiin, mutta ei EFTA-valtioiden keskinäiseen kauppaan, ellei sopimuksessa toisin mainita.

3 artikla. Artikla koskee alkuperäsääntöjä ja tullihallintojen välistä yhteistyötä, josta on sovittu erillisessä B pöytäkirjassa. Alkuperäsäännöt noudattavat samoja periaatteita, joita sovelletaan EFTA- ja EY-kaupassa.

Artiklan 2 kohdassa todetaan sopimusvaltioiden ryhtyvän asianmukaisiin toimiin tuonti- ja vientitulleihin ja -rajoituksiin liittyvien artik-

lojen soveltamiseksi tehokkaalla ja yhdenmukaisella tavalla ottaen huomioon tarpeen vähentää mahdollisuuksien mukaan kaupalle asetettuja muodollisuuksia.

4 artikla. Artikla sisältää määräyksiä tuontitulleista ja vaikutukseltaan vastaavista maksuista. Artiklan 1 kohdan mukaan uusia tuontitulleja ja vaikutukseltaan vastaavia maksuja ei oteta käyttöön.

Artiklan 2 kohdan mukaan EFTA-valtiot poistavat sopimuksen tullessa voimaan Israelin alkuperätuotteilta kaikki 1.1.1992 voimassa olleet tullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut.

Artiklan 3 kohdan mukaan Israel poistaa sopimuksen tullessa voimaan EFTA-valtioiden alkuperätuotteilta kaikki 1.1.1992 voimassa olleet tullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut.

5 artikla. Artikla koskee fiskaalisia tulleja, joihin sovelletaan sopimuksen 4 artiklan 1—3 kohtien määräyksiä lukuun ottamatta C pöytäkirjaan sisältyviä poikkeuksia. C pöytäkirjaan sisältyy EFTA-valtioista Islannin, Liechtensteinin ja Sveitsin fiskaalisten tullien luettelot. Näiden tuotteiden osalta fiskaalisia tulleja ei poisteta.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusvaltiot voivat korvata fiskaalisen tullin tai tuontitullin fiskaalisen osan sisäisellä verolla.

6 artikla. Artikla koskee vientitulleja ja vaikutukseltaan vastaavia maksuja. Artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan uusia vientitulleja ja vaikutukseltaan vastaavia maksuja ei oteta käyttöön ja nyt sovellettavat tullit poistetaan sopimuksen tullessa voimaan lukuun ottamatta III liitteessä lueteltuja poikkeuksia. Liite III sisältää määräykset Islannin vientitullijärjestelmästä (taulukko A). Liechtensteinin ja Sveitsin osalta vientitullin alaisten tuotteiden (taulukko B) tullit poistetaan vuoden 1993 alussa. Israelin osalta vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut jäävät voimaan sovituilta osin (taulukko C).

7 artikla. Artikla koskee tuonnille asetettuja määrällisiä rajoituksia tai niitä vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä. Artiklan tarkoittamiksi rajoituksiksi luetaan EFTA-valtioiden ja Israelin välisessä tuonnissa ja viennissä sovellettavat kiintiöt, tuonti- ja vientilisenssiointi sekä muut kauppaa rajoittavat hallinnolliset toimenpiteet ja vaatimukset.

EFTA-valtiot ja Israel eivät keskinäisessä kaupassaan ota käyttöön uusia tuontia tai

vientiä koskevia määrällisiä rajoituksia eivätkä ryhdy toimenpiteisiin, joilla on vastaava vaikutus. Sopimusvaltiot poistavat artiklassa tarkoitettuja rajoitukset sopimuksen voimaantullessa. Artiklan soveltamisalan ulkopuolelle jäävät IV liitteessä luetellut tuotteet. Suomi säilyttää tässä artiklassa tarkoitettuja rajoitukset rautapohjaisen romun ja jätteen (HS 72.04) sekä romutettavaksi tarkoitettujen alusten (HS 89.08) osalta.

8 artikla. Artikla sisältää kansainvälisiin sopimuksiin tavanomaisesti sisältyvän määrärajoituksen, ettei sopimuksella voida rajoittaa sopimusvaltion oikeutta määrätä tuonti- ja vientikieltoja tiettyjen yleisten etujensa suojelemiseksi. Tällaisia ovat muunmuassa yleinen järjestys ja turvallisuus sekä ympäristön suojeleminen ja historialliset arvot taikka henkisen omaisuuden suojeleminen. Määräysten tulee kuitenkin kohdella tasapuolisesti kaikkia kauppakumppaneita.

9 artikla. Artikla sisältää määräykset valtion monopoleista. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltioiden tulee varmistaa, että niiden kaupallista toimintaa harjoittavat monopolit mukautetaan siten, että ne noudattavat syrjimättömyyden periaatetta muiden sopimusvaltioiden kansalaisia kohtaan.

Artiklan 2 kohdassa määritellään artiklan soveltamisalaan kuuluvat valtion monopolit. Suomessa toimivat tässä artiklassa tarkoitettuja valtion monopolit joutuvat 1.1.1993 lukien noudattamaan Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen (ETA-sopimus) asianomaisia määräyksiä. Artikla ei aseta suomalaisille monopoliteille näitä määräyksiä laajempia velvoitteita.

10 artikla. Artiklan 1 kohdassa sopimusvaltiot tunnustavat harmonisoitujen kansainvälisten standardien ja teknisten määräyksien merkityksen kaupan kehittymiselle.

Artiklan 2 kohdassa sopimusvaltiot vahvistavat noudattavansa GATTin kaupan teknisiä esteitä koskevaa sopimusta ja sen menettelytapoja.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltiot voivat pitää sekakomitean puitteissa konsultaatioita, mikäli joku sopimusvaltioista katsoo toisen sopimusvaltion jättäneen täyttämättä artiklassa tarkoitettuja velvoitteita, erityisesti milloin tällainen toimenpide saattaisi muodostaa esteen kaupalle.

Artiklan 4 kohdassa sopimusvaltiot sopivat lisäksi aloittavansa keskinäisen kaupan edel-

leen helpottamiseksi keskustelut tiiviimmän yhteistyön mahdollisuuksista testauksen ja varmentamisen alueella.

11 artikla. Artikla käsittelee maataloustuotteiden kauppaa. Sopimusvaltiot ilmoittavat olevansa valmiit edistämään kansallisen maatalouspolitiikkansa sallimissa rajoissa maataloustuotteiden kaupan tasapainoista kehitystä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi EFTA-valtiot ovat sopineet Israelin kanssa kahdenkeskisistä järjestelyistä joilla edistetään maataloustuotteiden kauppaa. Suomen ja Israelin välistä maatalouspöytäkirjaa selostetaan jäljempänä.

Sopimusvaltiot soveltavat eläinlääkintöä, kasvinsuojelua ja ihmisten terveyttä koskevia säännöksiään ilman syrjintää. Ne eivät ota käyttöön sellaisia uusia toimenpiteitä jotka aiheuttaisivat maatalouskaupalle kohtuutonta haittaa.

12 artikla. Artiklassa säädetään, ettei sopimusvaltio saa sisäisin verotuksellisin toimin tehdä tyhjäksi niitä etuja, joita toinen sopimusvaltio sopimuksen nojalla saa.

Artiklan 2 kohdassa edellytetään erityisesti, ettei sopimusvaltio saa palauttaa toiseen sopimusvaltioon vietyyn tuotteeseen kohdistuneita välillisiä tai välittömiä veroja enempää kuin todella maksetun kokonaismäärän.

13 artikla. Artiklan mukaan EFTA-valtioiden ja Israelin väliseen kauppaan liittyvien maksujen siirtoa ei saa estää eikä niihin liittyviä lyhyen ja keskipitkän aikavälin luottoja rajoittaa hallinnollisin tai valuuttamääräyksiin.

Artiklan 3 kohdassa Israel varaa itselleen oikeuden soveltaa Kansainvälisen valuuttarahaston sallimia ja ei-diskriminatorisia valuuttarajoituksia lyhyen ja keskipitkän aikavälin luottoihin.

14 artikla. Artikla koskee julkisia hankintoja. Artiklan 1 kohdan mukaan julkisten hankintojen markkinoiden tehokas vapauttaminen on oleellinen osa vapaakauppasopimusta. Sopimuksen voimaantullessa lukien sopimusvaltiot takaavat toistensa yrityksille esteettömän osallistumisen hankintamarkkinoilleen vastavuoroisuuden periaatteella ja GATTin julkisia hankintoja koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Artiklan 3 kohta koskee artiklan soveltamisalan laajentamista sopimuksen voimaantullessa jälkeen. Sopimusvaltiot takaavat transparenssin ja esteettömän markkinoillepääsyn sekä syrjimättömän kohtelun. Tätä tarkoitusta varten sopimusvaltiot mukauttavat asteittain

julkisten viranomaisten, julkisten yritysten sekä erityis- tai yksinoikeudella toimivien yritysten hankintoja säätelevät säännöt, ehdot, menettelytavat ja käytännöt. Sekakomitea päättää julkisiin hankintoihin liittyvistä menettelytavoista, mukaan lukien soveltamisalaa, aikataulusta ja mukauttamista koskevista säännöistä.

Artiklan määräyksiä sovelletaan tavaranhankintoihin. Sekakomitea laatii sopimuksen voimaantulon jälkeen listan sopimuksen soveltamisalaa kuuluvista hankintayksiköistä. Artiklan määräykset eivät aiheuta ETA-sopimuksen ylittäviä velvoitteita.

15 artikla. Artikla koskee immateriaalioikeudellisia määräyksiä. Sopimusvaltiot takaavat toisilleen riittävän, tehokkaan ja syrjimättömän immateriaalioikeudellisen suojan sekä ryhtyvät toimenpiteisiin estääkseen erityisesti tavaramerkkiväärentämisen ja piratismiin. Sopimuksen V liitteessä annetaan määräykset mm. suojan määrittelystä ja alasta ja luetellaan kansainväliset sopimukset, joiden määräyksiä sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan. Lisäksi V liitteessä määrätään sopimusvaltioiden yhteistyöstä immateriaalioikeuden alalla, oikeuksien hankkimisesta ja ylläpitämisestä sekä niiden voimaansaattamisesta.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltiot takaavat immateriaalioikeuden alalla muiden sopimusvaltioiden kansalaisille yhdenvertaisen kohtelun suhteessa muiden maiden kansalaisiin. Sopimusvaltioiden ennen tämän sopimuksen voimaantuloa solmimat ja tämän sopimuksen velvoitteet ylittävät kahden- tai monenväliset sopimukset muodostavat poikkeuksen yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen. Tällaisten sopimusten seurauksena ei kuitenkaan saa syntyä muiden sopimusvaltioiden kansalaisiin kohdistuvaa mielivaltaista tai epäoikeutettua syrjintää. Kahdenvälisistä sopimuksista on ilmoitettava muille sopimusvaltioille ennen tämän sopimuksen voimaantulua.

Artiklan 4 kohdan mukaan kaksi tai useampi sopimusvaltiota voivat solmia uusia sopimuksia, jotka sisältävät tämän sopimuksen ylittäviä velvoitteita immateriaalioikeuden alalla. Tällöin kuitenkin edellytetään, että myös muut sopimusvaltiot ovat oikeutettuja osallistumaan sopimukseen niin halutessaan, edellyttäen, että ne toimivat hyvässä uskossa ja ovat valmiita täyttämään uudessa sopimuksessa tarkoitettavat ehdot.

Artiklan 5 kohdassa sopimusvaltiot sopivat tarkastelevansa jatkossa tässä artiklassa annet-

tujen määräysten soveltamista sekä mahdollisuutta suojatason edelleen kehittämiseen. Mikäli joku sopimusvaltioista katsoo, että toinen sopimusvaltio on jättänyt täyttämättä tässä artiklassa ja sen liitteessä määrättyt velvoitteet, se voi ryhtyä 23 artiklan mukaisesti toimenpiteisiin.

Artiklan 7 kohdassa määrätään sopimusvaltioiden välisestä teknisestä avusta ja yhteistyöstä.

16 artikla. Artikla velvoittaa sopimusvaltiot ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin sopimuksesta johtuvien sitoumustensa täyttämiseksi. Mikäli jokin sopimusvaltio katsoisi sitoumuksia rikotaan, voi se ottaa asian esille 23 artiklassa määrättyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

17 artikla. Artikla sisältää yritysten kilpailusääntöjä koskevia määräyksiä.

Artiklan 1 kohdassa määritellään asiat, jotka ovat ristiriidassa sopimuksen toimivuuden kanssa, mikäli ne vaikuttavat haitallisesti EFTA-valtioiden ja Israelin väliseen kauppaan.

Artiklan 2 kohdassa määritellään artiklan soveltamisala. Artiklan määräyksiä sovelletaan kartelleihin ja monopoleihin ja julkisiin yrityksiin sekä määrättyin rajoituksin myös yrityksiin, joille on myönnetty erityinen oikeus tai yksinoikeus.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltio voi ryhtyä 23 artiklan mukaisesti toimenpiteisiin, jos se katsoo, että tietty käytäntö on tämän artiklan määräysten vastainen.

Artiklan kilpailupolitiikkaa koskevat yleiset määräykset ovat lähtökohdiltaan Euroopan talousaluetta koskevan määräysten mukaisia, mutta eivät aiheuta Suomelle yhtä laajoja velvoitteita. Artikla ei aiheuta muutoksia lainsäädäntöön.

18 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksen toiminnan kannalta ristiriidassa olevat valtiontukimuodot. Eri valtiontukimuotoja arvioidaan VI liitteessä esitettyjen kriteerien perusteella. 18 artiklan mukaisesti valtiontueksi katsotaan toimenpiteet, jotka johtavat valtion nettovarojen siirtämiseen vastaanottajalle joko suorien tukien, erilaisten verohelpotusten tms. muodossa.

Kiellettyjä valtiontukimuotoja ovat mm. julkinen tuki yritysten tappioiden korvaamiseksi, rakenteellisesta ylikapasiteetista kärsivien tuotantoalojen tuotannon tukeminen, kaikki muu toimintatuki sekä toisiin sopijavaltoihin suuntautuvan viennin tukeminen julkisilla va-

roilla. Liitteessä luetellaan myös esimerkkejä sellaisista valtioneuvostomuodoista, jotka ovat sopu-
soinnussa artiklan määräysten kanssa.

Artiklan 3 kohdassa määrätään valtioneuvoston toimenpiteitä koskevasta tietojenvaihdosta, jota käsitellään tarkemmin sopimuksen VII liitteessä. Valtioneuvostoa koskeva tietojenvaihto koostuu sopimusvaltioiden vuosittain tapahtuvasta raportoinnista, uusien tukijärjestelmien ilmoittamisesta sekä velvoitteesta pyynnöstä antaa sopimusvaltioille lisätietoja tukiohjelmista. Sekakomitea päättää vuoden kuluessa sopimuksen voimaantumisesta tietojenvaihtoa koskevista säännöistä.

Artiklan 4 kohdan mukaan sopimusvaltio voi ryhtyä 23 artiklan mukaisiin toimenpiteisiin, jos se katsoo, että tietty käytäntö on tämän artiklan määräysten vastainen.

Sopimukseen liittyy Israelin ja EFTA-valtioiden 18 artiklan nojalla antamat julistukset. Israel julistaa pitävänsä Israelin taloudelliseen kehittämiseen liittyvää tukea artiklan määräysten mukaisena, edellyttäen ettei tällainen tuki vaikuta kaupan ehtoihin siinä määrin, että se olisi yleisen edun vastaista. EFTA-valtiot puolestaan julistavat, että soveltaessaan autonomisesti 18 artiklan määräyksiä ne tulevat arvioimaan kaikkia Israelin tukitoimenpiteitä 18 artiklan sekä sopimuksen VI liitteen valtioneuvostoa koskevien määräysten perusteella.

Suomi on ETA-sopimuksessa sitoutunut noudattamaan tässä artiklassa esitetyn mukaisia määräyksiä. Artiklan noudattamisesta ei aiheudu Suomelle lisävelvoitteita.

19 artikla. Artiklassa määrätään polkumyynnistä ja toimenpiteistä, joihin polkumyynnitapa-
pauksissa voidaan ryhtyä.

Sopimusvaltio voi ryhtyä GATT-sääntöjen ja tämän sopimuksen 23 artiklan mukaisiin vastatoimiin, jos se havaitsee, että polkumyynnin harjoitetaan kaupassa, jota se käy toisen sopimusvaltion kanssa.

Polkumyynnin koskeva artikla on tärkeä siihen liittyvien tehokkaiden vastatoimien vuoksi. Artikla on Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukainen eikä aiheuta muutoksia suomen lainsäädäntöön.

20 artikla. Artikla sisältää määräykset tiettyjen tuotteiden tuontia koskevista suojatoimenpiteistä, joihin sopimusvaltio voi tämän sopimuksen 23 artiklan mukaisesti ryhtyä, jos toisesta sopimusvaltiosta tapahtuvalla tuonnilla on artiklassa tarkemmin määritellyjä haitallisia

seurauksia kilpailevien tuotteiden tuottajille tai jollekin talouden sektorille tuojasopimusvaltion alueella.

Artikla on Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukainen eikä aiheuta muutoksia Suomen lainsäädäntöön.

21 artikla. Artikla koskee jälleenvientiä ja vakavaa pulaa. Sopimusvaltio voi artiklassa tarkemmin määritellyin edellytyksin ryhtyä 23 artiklan mukaisiin suojatoimenpiteisiin, milloin vientirajoituksia, vientituloja, niitä vastaavia maksuja tai määrällisiä rajoituksia koskevien määräysten noudattaminen johtaa kyseisen tuotteen jälleenvientiin sellaiseen kolmanteen maahan, johon sopimusvaltio soveltaa kyseisen tuotteen osalta edellä mainittuja rajoituksia tai mikäli määräysten noudattaminen johtaa tai uhkaa johtaa vakavaan pulaan sellaisen tuotteen osalta, joka on välttämätön viejävaltiolle.

22 artikla. Artikla sisältää turvalausekkeen sopimusvaltion maksutasevaikeuksien varalta. Sopimusvaltio voi artiklassa tarkemmin määriteltujen edellytysten täytyessä ryhtyä tilapäisiin toimenpiteisiin korjatakseksi maksutasevaikeudet. Tällaisiin toimenpiteisiin ei kuitenkaan saa ryhtyä yksittäisten teollisuudenalojen tai teollisuussektoreiden suojelemiseksi. Artiklassa määritellään maksutasevaikeuksien korjaamiseksi soveltuvat toimenpiteet ja määrätään artiklan mukaisten tilapäisten toimenpiteiden sallitusta kestoajasta. Toimenpiteet poistetaan asteittain olosuhteiden parantuessa.

Artiklassa esitettyjen kauppaa rajoittavien toimenpiteiden soveltamisessa noudatetaan 23 artiklassa määrättyjä menettelytapoja pyrkien samalla löytämään muita taloudellisia toimenpiteitä, jotka voisivat korvata tässä artiklassa esitetyt tilapäiset toimenpiteet. Maksutasevaikeuksista ilmoitetaan toisille sopimusvaltioille 23 artiklan 6 kohdan mukaisesti.

23 artikla. Artikla sisältää määräykset menettelystä ryhdyttäessä sellaisiin suojatoimenpiteisiin, joihin sopimuksen eräissä muissa artikloissa viitataan. Sopimusvaltioiden tulee ennen suojatoimenpiteisiin turvautumista pyrkiä ratkaisemaan asia neuvotteluteitse. Suojatoimenpiteiden soveltamista harkitsevan sopimusvaltion on välittömästi ilmoitettava toisille sopimusvaltioille ja sekakomitealle aikomuksestaan ryhtyä suojatoimenpiteiden soveltamiseen sekä toimitettava näille kaikki asiaa koskevat tiedot.

Sekakomitealla on keskeinen rooli asian ratkaisemisessa. Mikäli sekakomitea ei määrääjassa löydä ratkaisua ongelmaan ja ongelma on

edelleen olemassa, saa kyseinen sopimusvaltio ryhtyä suojatoimenpiteisiin, joista sen on välittömästi tiedotettava muille sopimusvaltioille ja sekakomitealle. Suojatoimenpiteet on rajoitettava sopimuksen toimintaa mahdollisimman vähän haittaaviin toimenpiteisiin ja ne voidaan kohdistaa ainoastaan niihin sopimusvaltioihin, joihin kyseinen ongelma kohdistuu. Sekakomitean tulee jatkuvasti pyrkiä suojatoimenpiteiden poistamiseen.

Välittömiä poikkeustoimia edellyttävissä tilanteissa voi kyseinen sopimusvaltio ryhtyä artikloissa 18, 19, 20, 21, 22 tarkoitetuissa tapauksissa suojatoimenpiteisiin ennen asian saattamista sekakomitean käsittelyyn.

24 artikla. Artikla sisältää kansainvälisissä sopimuksissa yleisesti käytetyn määräyksen siitä, ettei sopimus estä sopimusvaltiota ryhtymästä toimiin joilla se estää turvallisuutensa kannalta tärkeiden asiakirjojen paljastumisen tai asekauppaan tai varusteluun liittyvät itselleen haitalliset toimet. Samoin sallitaan poikkeustoimet sotatilan tai vakavan kansainvälisen jännitystilän aikana.

25 artikla. Artiklassa määrätään syrjimättömyydestä tapauksissa, joissa Israel soveltaa joitain EFTA-valtioihin kohdistuvia järjestelyjä tai EFTA-valtiot soveltavat joitain Israeliin kohdistuvia järjestelyjä. Tällaisissa tapauksissa järjestelyt eivät saa johtaa mihinkään näiden valtioiden, niiden kansalaisten tai yritysten syrjimiseen.

26—27 artiklat. Sopimuksen hallinto kuuluu sopimuksen nojalla perustettavalle sekakomitealle, jossa kaikki sopimusvaltiot ovat edustettuina. Sekakomitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Sen tehtävänä on varmistaa sopimuksen asianmukainen täytäntöpano sekä tutkia mahdollisuuksia laajentaa EFTA-valtioiden ja Israelin välisen kaupan esteiden poistamista. Kantansa sekakomitea ilmaisee yksimielisesti, mikä merkitsee sitä, että jokaisella sopimusvaltiolla on veto-oikeus.

28 artikla. Sopimus sisältää evoluutiolausekkeen. Kukin sopimusvaltio voi esittää sopimuksen laajentamista alueille, joita se ei nykyisellään koske. Sekakomitea voidaan määrätä tutkimaan esitystä ja antamaan suosituksia toimenpiteistä. Sopimusvaltioiden on ratifioitava tai muuten hyväksyttävä omien menettelytapojensa mukaisesti esityksistä johtuvat muutokset.

29 artikla. Artikla koskee palveluja ja investointeja, jotka eivät sinänsä kuulu vapaakaup-

pasopimuksen piiriin. Artiklassa tunnustetaan palvelujen ja investointien kasvava merkitys sekä sopimusvaltioiden pyrkimys edistää myös näitä aloja koskevien markkinoiden vapauttamista ottaen huomioon GATTin puitteissa tällä alalla tapahtuva kehitys.

Sopimusvaltiot pyrkivät takaamaan tämän sopimuksen muille osapuolille alueellaan yhtä hyvän kohtelun kuin kansallisille ja ulkomaisille toimijoille, edellyttäen oikeuksien ja velvoitteiden tasapainoa. Investointeja ja palveluja koskevista yhteistyömuodoista neuvotellaan sekakomiteassa, jossa syntyvät järjestelyt tarvittaessa ratifioidaan tai hyväksytetään sopimusvaltioilla.

30—37 artiklat. Artiklat sisältävät tavanomaisia yleisiä määräyksiä tulliliitoista, sopimuksen pöytäkirjoista ja liitteistä, alueellisesta soveltamisesta, voimaantulosta ja muuttamisesta, sopimukseen liittymisestä, irtisanomisesta ja lakkaamisesta sekä sopimuksen tallettajasta.

Sopimukseen liittyy myös EFTAn ja Israelin yhteiset päätökset koskien tuontia arabia-alueilta. Päätöksessä sovitaan, että teollisuus- ja maataloustuotteita saa viedä Israelin kautta EFTA-valtioihin, Israelin huolehtiessa käytännön järjestelyistä jotka mahdollistavat viennin ilman hallinnollisia esteitä. Samalla sovitaan myös siitä, että arabialueiden tuottajat ja viejät voivat omien kaupallisten etujensa mukaisesti vapaasti neuvotella EFTA-maiden ostajien kanssa.

2. Suomen ja Israelin välinen maatalouspöytäkirja

Kahdenvälisen maatalouspöytäkirjan pohjalta Suomi tulee pysyttämään maatalous- ja elintarviketuotteissa Israelille jo aikaisemmin myöntämänsä tullittomuuden eli GSP-edun, joka muuten purkautuisi EFTA-Israeli vapaa-kauppasopimuksen tullessa voimaan. Lisäksi Suomi on antanut Israelille lisämyönnytyksiä lähinnä puutarhasektorilla.

Maatalouspöytäkirjan 1 artiklassa ja I liitteessä määritellään ne Israelista peräisin olevat maataloustuotteet, joille Suomi myöntää tullivapauden. Suomi varaa artiklassa myös oikeuden ns. maatalousraaka-aineiden hinnantasaamiseen. Jalostettuihin maataloustuotteisiin sisältyvien maatalousraaka-aineiden kotimaisen hinnan ja maailmanmarkkinahinnan välinen ero voidaan tasata tuotetta Suomeen tuotaessa.

Lisäksi sopimuspuolet sopivat GATTin työn tulosten huomioon ottamisesta rajasuojatoimenpiteitä niihin mukaututtaessa siten, että sopimuspuolten välinen tässä pöytäkirjassa määrätty oikeuksien ja velvollisuuksien tasapaino säilytetään riittävänä.

Pöytäkirjan 2 artiklassa todetaan ne pääsopimuksen artiklat, joita sovelletaan maatalouspöytäkirjan nojalla käytävässä kaupassa. Pöytäkirjan II liitteessä esitetään alkuperäsäännöt.

Pöytäkirjan 3 artiklassa sovitaan neuvottelumahdollisuudesta pöytäkirjan asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi sekä mahdollisten muutosten tekemiseksi.

Pöytäkirjan 4 artiklassa määritellään toimenpiteet, joihin sopimuspuoli voi ryhtyä lisääntyneen tuonnin aiheuttaman tuotannollisen tai taloudellisen uhan edessä.

Pöytäkirjan muut artiklat sisältävät määräyksiä sen voimaantumisen ja voimassa pysymisestä.

Maatalouspöytäkirjaan liittyy myös Suomen ja Israelin välinen kirjeenvaihto, joka koskee molempien osapuolten tiettyjen alkoholijuomien tullivapaata pääsyä toisen markkinoille.

3. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 niiden allekirjoittajavaltioiden osalta, jotka ovat tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan, edellyttäen että Israel on yksi näitä valtioista. Mikäli valtio

tallettaa ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa tammikuun 1 päivän 1993 jälkeen, tulee sopimus voimaan 33 artiklan muiden määräysten mukaisesti. Maatalouspöytäkirja tulee voimaan samana päivänä kuin sopimus.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Hallitusmuodon 61 § edellyttää, että veroista, myös tulliveroista, on säädettävä lailla. Sopimuksen ja kahdenvälisen maatalouspöytäkirjan tarkoittamien tullien poistumisen ja alenemisen hyväksyminen edellyttää näin ollen eduskunnan suostumuksen.

Edellä esitetyn perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne EFTA-valtioiden ja Israelin välillä Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992 tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992 maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus ja siihen liittyvä pöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992 EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992 Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Pertti Salolainen

(Suomennos)

Efta-valtioiden ja Israelin välinen

SOPIMUS

JOHDANTO

Itävallan tasavalta, Suomen tasavalta, Islannin tasavalta, Liechtensteinin ruhtinaskunta, Norjan kuningaskunta, Ruotsin kuningaskunta sekä Sveitsin liittovaltio (jäljempänä "EFTA-valtiot")

ja

Israelin valtio (jäljempänä "Israel"), jotka ottavat huomioon Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) perustamista koskevan konvention;

ottavat huomioon Israelin ja sen tärkeimpien kauppakumppanien välillä tehdyt vapaakauppasopimukset ja niihin liittyvät asiakirjat;

ottavat huomioon yhteistyön, joka on kehittynyt yllä mainittujen sopimusten valossa samoin kuin yhteistyön yksittäisten EFTA-valtioiden ja Israelin välillä;

ilmoittavat olevansa halukkaita ryhtymään toimiin, joilla edistetään niiden välisen kaupan vakaata kehitystä sekä laajennetaan ja monipuolistetaan maiden välistä yhteistyötä yhteistä etua tuottavilla aloilla, mukaan lukien tämän sopimuksen ulkopuoliset alat, luoden näin puitteet ja kannustavan ympäristön, jotka perustuvat samanarvoisuuteen ja syrjimättömyyteen;

palauttavat mieliin, että EFTA-valtioille ja Israelille koituu yhteistä etua monenkeskisen kauppajärjestelmän jatkuvasta vahvistamisesta ja ottaen huomioon asemansa sopimuspuolina Tullitariffeja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa, jonka määräykset ja asiakirjat muodostavat pohjan niiden ulkomaankauppapolitiikalle;

päättävät laatia tätä tarkoitusta varten määräykset EFTA-valtioiden ja Israelin välisen kaupan esteiden asteittaiseksi poistamiseksi mainitun sopimuksen määräysten, erityisesti

AGREEMENT

between the EFTA states and Israel

PREAMBLE

The Republic of Austria, the Republic of Finland, the Republic of Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation (hereinafter called the EFTA States)

and

the State of Israel (hereinafter called Israel),
Having regard to the Convention establishing the European Free Trade Association (EFTA),

Having regard to the Free Trade Agreements and related instruments between Israel and its main trading partners,

Having regard to the co-operation developed in the light of the aforementioned Agreements as well as between individual EFTA States and Israel,

Declaring their willingness to take action with a view to promoting a harmonious development of their trade as well as to expanding and diversifying their mutual co-operation in fields of common interest, including fields not covered by this Agreement, thus creating a framework and supportive environment based on equality and non-discrimination,

Recalling the mutual interest of the EFTA States and Israel to the continual reinforcement of the multilateral trading system and considering their capacity as Contracting Parties of the General Agreement on Tariffs and Trade, the provisions and instruments of which constitute a basis for their foreign trade policy,

Resolved to lay down for this purpose provisions aimed at a progressive abolition of the obstacles to trade between the EFTA States and Israel in accordance with the provisions of

vapaakauppa-alueiden perustamista koskevien määräysten mukaisesti;

vahvistavat yhdessä haluavansa, että EFTA-valtiot ja Israel osallistuisivat enenevässä määrin ja pysyvästi taloudelliseen integraatioprosessiin;

ottavat huomioon, että mitään tämän sopimuksen määräyksiä ei tule tulkita siten, että ne vapauttaisivat sopimuspuolet (jäljempänä ”sopimusvaltiot”) niiden muista kansainvälisistä sopimuksista johtuvista velvoitteista;

ovat päättäneet nämä tavoitteet saavuttaakseen tehdä seuraavan sopimuksen:

1 artikla

Tavoitteet

Tämän sopimuksen tavoitteena on:

(a) edistää EFTA-valtioiden ja Israelin välisen taloussuhteiden vakaata kehitystä niiden keskinäistä kauppaa laajentamalla;

(b) luoda oikeudenmukaiset kilpailuolosuhteet EFTA-valtioiden ja Israelin väliselle kauppalle;

(c) tällä tavoin kaupan esteitä poistamalla edistää maailmankaupan vakaata kehitystä ja laajentumista; ja

(d) lisätä EFTA-valtioiden ja Israelin välistä yhteistyötä.

2 artikla

Soveltamisala

1. Sopimusta sovelletaan seuraaviin tuotteisiin, jotka ovat sopimusvaltioiden alkuperä-tuotteita:

(a) Harmonoidun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmän 25.—97. ryhmiin kuuluviin tuotteisiin, lukuunottamatta tuotteita, jotka luetellaan I liitteessä;

(b) A pöytäkirjassa mainittuihin tuotteisiin kyseisessä pöytäkirjassa esitetyt järjestelyt asianmukaisesti huomioon ottaen; ja

(c) kalaan ja muihin meren tuotteisiin kuten II liitteessä määrätään.

2. Sellaisten maataloustuotteiden kauppaa koskevat määräykset, joita ei ole lueteltu 1 kappaleessa, sisältyvät 11 artiklaan.

3. Tätä sopimusta sovelletaan yhtäältä kun-kin EFTA-valtion ja toisaalta Israelin välisiin kauppasuhteisiin. Sitä ei sovelleta EFTA-valti-

that Agreement, in particular those concerning the establishment of free trade areas,

Confirming the common desire for the progressive and sustained participation of the EFTA States and Israel in the process of economic integration,

Considering that no provision of this Agreement may be interpreted as exempting the States Parties to this Agreement (hereinafter called the Parties) from their obligations under other international agreements,

HAVE DECIDED, in pursuance of these objectives, to conclude the following Agreement:

Article 1

Objectives

The objectives of this Agreement are:

(a) to promote, through the expansion of reciprocal trade, the harmonious development of the economic relations between the EFTA States and Israel;

(b) to provide fair conditions of competition for trade between the EFTA States and Israel;

(c) to contribute in this way, by the removal of barriers to trade, to the harmonious development and expansion of world trade;

(d) to enhance co-operation between the EFTA States and Israel.

Article 2

Scope

1. The Agreement shall apply:

(a) to products falling within Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System, excluding the products listed in Annex I;

(b) to products specified in Protocol A, with due regard to the arrangements provided for in that Protocol;

(c) to fish and other marine products as provided for in Annex II; originating in an EFTA State or in Israel.

2. The provisions concerning trade in agricultural products which are not covered by paragraph 1 are contained in Article 11.

3. This Agreement applies to trade relations between, on the one hand, each EFTA State and, on the other hand, Israel. It shall not

oiden välisiin kauppasuhteisiin, ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä.

3 artikla

Alkuperäsäännöt

1. Alkuperäsäännöt ja hallinnollisen yhteistyön muodot määrätään B pöytäkirjassa.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät asianmukaisiin toimiin, säännölliset katsaukset ja hallinnolliseen yhteistyöhön liittyvät järjestelyt mukaan lukien, varmistaakseen, että sopimuksen 4—7, 12 ja 21 artiklan määräyksiä sovelletaan tehokkaasti ja yhdenmukaisesti ottaen huomioon tarpeen vähentää kaupalle asetettuja muodollisuuksia niin paljon kuin mahdollista ja tarpeen päästä kaikkia osapuolia tyydyttäviin ratkaisuihin näiden määräysten toteuttamisesta johtuvien ongelmien osalta.

4 artikla

Tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut

1. EFTA-valtioiden ja Israelin välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia tuontitulleja eikä mitään maksuja, joilla on vastaava vaikutus.

2. Tämän sopimuksen tullessa voimaan EFTA-valtiot poistavat Israelin alkuperätuotteilta kaikki tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut.

3. Tämän sopimuksen tullessa voimaan Israel poistaa EFTA-valtioiden alkuperätuotteilta kaikki tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut.

5 artikla

Fiskaaliset tullit

1. Tämän sopimuksen 4 artiklan 1—3 kappaleiden määräyksiä sovelletaan fiskaalisiin tulleihin, lukuunottamatta mitä johtuu C pöytäkirjasta.

2. Sopimusvaltiot voivat korvata fiskaalisen tullin tai tullin fiskaalisen osan sisäisellä verolla.

apply to the trade relations between EFTA States, except if otherwise provided for in this Agreement.

Article 3

Rules of origin

1. Protocol B lays down the rules of origin and methods of administrative co-operation.

2. The Parties shall take appropriate measures, including regular reviews and arrangements regarding administrative co-operation, to ensure that the provisions of Articles 4 to 7, 12 and 21 are effectively and harmoniously applied, taking into account the need to reduce as far as possible the formalities imposed on trade and the need to achieve mutually satisfactory solutions to any difficulties arising out of the operation of those provisions.

Article 4

Customs duties on imports and charges having equivalent effect

1. No new customs duty on imports or any charge having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Israel.

2. Upon the entry into force of this Agreement the EFTA States shall abolish all customs duties on imports and any charges having equivalent effect for products originating in Israel.

3. Upon the entry into force of this Agreement Israel shall abolish all customs duties on imports and any charges having equivalent effect for products originating in an EFTA State.

Article 5

Customs duties of a fiscal nature

1. The provisions of paragraphs 1 to 3 of Article 4 shall also apply to customs duties of a fiscal nature except as provided for in Protocol C.

2. The Parties may replace a customs duty of a fiscal nature or the fiscal element of a customs duty by an internal tax.

6 artikla

Vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut

1. EFTA-valtioiden ja Israelin välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia vientitulleja tai maksuja, joilla on vastaava vaikutus.

2. Tämän sopimuksen tullessa voimaan poistetaan vientitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut, lukuunottamatta mitä johtuu III liitteestä.

7 artikla

Määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet

1. EFTA-valtioiden ja Israelin välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia tuontia tai vientiä koskevia määrällisiä rajoituksia tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä.

2. Tämän sopimuksen tullessa voimaan poistetaan tuontia ja vientiä koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, lukuunottamatta mitä johtuu IV liitteestä.

3. Tätä sopimusta sovellettaessa ”määrällisillä rajoituksilla ja vaikutukseltaan vastaavilla toimenpiteillä” tarkoitetaan sellaisia kieltoja ja rajoituksia, jotka kohdistuvat tuontiin tai vientiin Israelista EFTA-valtioon tai EFTA-valtiosta Israeliin ja jotka on pantu toimeen kiintiöiden, tuonti- tai vientilisenssien tai muiden hallinnollisten toimien ja kauppaa rajoittavien vaatimusten muodossa.

8 artikla

Ei-taloudelliset syyt rajoituksiin

Tämä sopimus ei estä sellaisten tuonti-, vienti- tai kauttakuljetuskieltojen tai -rajoitusten käyttöä, jotka ovat tarpeen julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden; ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän sekä ympäristön suojelemiseksi; taiteellista, historiallista tai muinaistieteellistä arvoa omaavien kansallisaarteiden suojelemiseksi; tai henkisen omaisuuden suojelemiseksi. Tällaiset kiellot tai rajoitukset eivät saa kuitenkaan johtaa mielivaltaiseen syrjintään tai EFTA-valtion ja Israelin välisen kaupan salaisiin rajoituksiin.

Article 6

Customs duties on exports and charges having equivalent effect

1. No new customs duty on exports or charge having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Israel.

2. Upon the entry into force of this Agreement customs duties on exports and any charges having equivalent effect shall be abolished, except as provided for in Annex III.

Article 7

Quantitative restrictions and measures having equivalent effect

1. No new quantitative restriction on imports or exports or measures having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Israel.

2. Upon the entry into force of this Agreement quantitative restrictions on imports or exports and measures having equivalent effect shall be abolished except as provided for in Annex IV.

3. For the purpose of this Agreement ”quantitative restrictions and measures having equivalent effect” means prohibitions or restrictions on imports or exports into an EFTA State from Israel or into Israel from an EFTA State made effective through quotas, import or export licences or other administrative measures and requirements restricting trade.

Article 8

Non-economic reasons for restrictions

This Agreement shall not preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security; the protection of health and life of humans, animals or plants and of the environment; the protection of national treasures possessing artistic, historic or archaeological value; or the protection of intellectual property. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or disguised restriction on trade between an EFTA State and Israel.

9 artikla

Valtion monopolit

1. Sopimusvaltiot varmistavat, että luonteeltaan kaupalliset valtion monopolit mukautetaan sellaisiksi, ettei EFTA-valtioiden eikä Israelin kansalaisia syrjitä tavaroiden hankintaja markkinointiedellytysten osalta.

2. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kaikkiin elimiin, joiden kautta sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset, lain nojalla tai käytännössä, joko suoraan tai välillisesti valvovat sopimusvaltioiden välistä tuontia tai vientiä, määräävät siitä tai huomattavasti vaikuttavat siihen. Näitä määräyksiä sovelletaan samoin valtion toisille tahoille myöntämiin monopoleihin.

10 artikla

Tekniset määräykset

1. Sopimusvaltiot tunnustavat harmonoitujen kansainvälisten standardien ja teknisten määräysten keskeisen roolin kaupan kehittämisessä.

2. Sopimusvaltiot vahvistavat uudelleen noudattavansa Kaupan teknisiä esteitä koskevaa GATT-sopimusta ja sen menettelytapoja.

3. Sopimusvaltiot voivat neuvotella sekakomitean puitteissa, milloin sopimusvaltio katsoo, että toinen sopimusvaltio ei ole täyttänyt velvoitteitaan tyydyttävällä tavalla, erityisesti jos sopimusvaltio katsoo, että toinen sopimusvaltio on ryhtynyt toimenpiteisiin, joista todennäköisesti syntyy tai on syntynyt kaupaneste.

4. Sopimusvaltiot sopivat aloittavansa neuvottelut mahdollisuuksista päästä läheisempään yhteistyöhön testauksen ja varmentamisen alalla kaupan helpottamiseksi edelleen.

11 artikla

Maataloustuotteiden kauppa

1. Sopimusvaltiot ilmoittavat olevansa valmiit edistämään maatalouspolitiikkansa sallimissa puitteissa maataloustuotteiden kaupan tasapainoista kehitystä.

2. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kunkin EFTA-valtion ja Israelin välillä toteutetaan maataloustuotteiden kauppaa helpottavia toimenpiteitä koskeva kahdenvälinen järjestely.

3. Sopimusvaltiot soveltavat eläinlääkintää, kasvinsuojelua ja ihmisten terveyttä koskevia

Article 9

State monopolies

1. The Parties shall ensure that any state monopoly of a commercial character be adjusted so that no discrimination regarding the conditions under which goods are procured and marketed will exist between nationals of the EFTA States and Israel.

2. The provisions of this Article shall apply to any body through which the competent authorities of the Parties, in law or in fact, either directly or indirectly supervise, determine or appreciably influence imports or exports between the Parties. These provisions shall likewise apply to monopolies delegated by the State to others.

Article 10

Technical regulations

1. The Parties recognize the important role of harmonized international standards and technical regulations in the development of trade.

2. They reconfirm their adherence to the GATT Agreement on Technical Barriers to Trade and to its procedures.

3. The Parties may, within the framework of the Joint Committee, hold consultations in case that a Party considers that another Party did not fulfill its obligations in a satisfactory way, in particular if a Party considers that another Party has taken measures which are likely to create, or have created, an obstacle to trade.

4. The Parties agree to start discussions on possibilities to co-operate more closely in the field of testing and certification as means to further facilitate trade.

Article 11

Trade in agricultural products

1. The Parties declare their readiness to foster, in so far as their agricultural policies allow, harmonious development of trade in agricultural products.

2. In pursuance of this objective each individual EFTA State and Israel have concluded a bilateral arrangement providing for measures to facilitate trade in agricultural products.

3. The Parties shall apply their regulations in veterinary, plant health and health matters in a

säännöksiään ilman syrjintää eivätkä ne ota käyttöön mitään uusia toimenpiteitä, jotka aiheuttavat kaupalle kohtuutonta haittaa.

12 artikla

Sisäinen verotus

1. Sopimusvaltiot pidättyvät kaikista sisäiseen verotukseen liittyvistä toimenpiteistä tai toimintatavoista, jotka joko suoraan tai välillisesti aiheuttaisivat syrjintää jonkin EFTA-valtion alkuperätuotteiden ja vastaavien Israelin alkuperätuotteiden välillä.

2. Jonkun sopimusvaltion alueelle viedyt tuotteet eivät saa hyötyä sisäisten verojen takaisinmaksusta enempää kuin niihin kohdistuneiden suorien tai välillisten verojen arvosta.

13 artikla

Maksut

1. EFTA-valtion ja Israelin väliseen kauppaan liittyviä maksuja ja näiden maksujen siirtoa sen sopimusvaltion alueelle, jossa maksun saajalla on kotipaikka, ei saa millään tavoin rajoittaa.

2. Sopimusvaltiot pidättyvät kaikista valuuttarajoituksista ja hallinnollisista rajoituksista, jotka koskevat sopimusvaltion vakinaisen asukkaan liiketoimet kattavia lyhyen tai keskipitkän ajan luottoja tai niiden myöntämistä, takaisinmaksua tai hyväksymistä.

3. Israel varaa itselleen oikeuden soveltaa valuuttarajoituksia, jotka liittyvät lyhyen ja keskipitkän ajan luottojen myöntämiseen tai ottamiseen siinä määrin kuin Israelin asema IMF:ssä sallii, edellyttäen että näitä rajoituksia sovelletaan ilman syrjintää. Niitä sovelletaan siten, että tälle sopimukselle aiheutuu mahdollisimman vähän häiriötä. Israel ilmoittaa sekakomitealle viipymättä tällaisten toimenpiteiden käyttöönotosta ja niitä koskevista mahdollisista muutoksista.

14 artikla

Julkiset hankinnat

1. Sopimusvaltiot pitävät julkisten hankintojen markkinoidensa todellista vapauttamista tämän sopimuksen yhtenä olennaisena tavoitteena.

2. Tämän sopimuksen voimaantulosta lähtien sopimusvaltiot myöntävät toistensa yrityksille luvan osallistua sopimuksentekomenette-

non-discriminatory fashion and shall not introduce any new measures that have the effect of unduly obstructing trade.

Article 12

Internal taxation

1. The Parties shall refrain from any measure or practice of an internal fiscal nature establishing, whether directly or indirectly, discrimination between the products originating in an EFTA State and like products originating in Israel.

2. Products exported to the territory of one of the Parties may not benefit from repayment of internal taxation in excess of the amount of direct or indirect taxation imposed on them.

Article 13

Payments

1. Payments relating to trade between an EFTA State and Israel and the transfer of such payments to the territory of the Party where the creditor resides shall be free from any restrictions.

2. The Parties shall refrain from any exchange or administrative restrictions on the grant, repayment or acceptance of short- and medium-term credits covering commercial transactions in which a resident participates.

3. Israel reserves the right to apply exchange restrictions connected with the granting or taking up of short- and medium-term credits to the extent permitted according to Israel's status under the IMF, provided that these restrictions are applied in a non-discriminatory manner. They shall be applied in such a manner as to cause the least possible disruption to this Agreement. Israel shall inform the Joint Committee promptly of the introduction of such measures and of any changes therein.

Article 14

Public procurement

1. The Parties consider the effective liberalisation of their respective public procurement markets an integral objective of this Agreement.

2. As of the entry into force of this Agreement, the Parties shall grant each others' companies access to contract award procedures

lyihin julkisten hankintojen markkinoillaan vastavuoroisuuteen perustuen 12 päivänä huhtikuuta 1979 tehdyn Valtion hankintoja koskevan sopimuksen mukaisesti, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä helmikuuta 1987 tehdyllä muutospöytäkirjalla, joka neuvoteltiin Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen alaisuudessa.

3. Sopimusvaltiot ottavat huomioon tällä alalla Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen puitteissa sekä kolmansien maiden kanssa sovitut säännöt ja ohjeet sekä pyrkivät laajentamaan tämän artiklan 2 kappaleen soveltamisalaa tämän sopimuksen tultua voimaan seuraavien määräysten mukaisesti:

(a) Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan edelleen todellisen avoimuuden ja vapaan markkinoillepääsyn sekä että sopimusvaltioiden mahdollisten toimittajien välillä ei harjoiteta syrjintää. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot asteittain soviittavat yhteen julkisten viranomaisten ja julkisten yritysten sekä erikois- ja yksinoikeudet saaneiden yritysten tekemiin sopimuksiin osallistumista koskevat asianomaiset ohjeet, ehdot, menettelytavat ja toimintatavat.

(b) Sopimusvaltiot sopivat, että sekakomitea päättää niin pian kuin mahdollista kaikista käytännön muodollisuuksista, mukaan lukien yhteensovittamisen soveltamisala, aikataulu ja säännöt, ottaen huomioon tarpeen säilyttää sopimusvaltioiden välillä oikeuksien ja velvoitteiden täysi tasapaino.

4. Niin pian kuin mahdollista tämän sopimuksen tultua voimaan sekakomitean tulee neuvotella päästäkseen sopimukseen tulevista hankintayksiköistä koostuvan luettelon asteittaisesta laajentamisesta niiden tavara- ja peruspalvelusektorien hankintojen osalta kunkin kynnysarvojen yli.

15 artikla

Henkisen omaisuuden suoja

1. Sopimusvaltiot myöntävät ja takaavat riittävän, tehokkaan ja syrjimättömän teollisia tekijänoikeudellisen suojan kuten V liitteen 1 artiklassa määrätään. Ne ottavat käyttöön riittävät, tehokkaat ja syrjimättömät toimenpiteet tällaisten oikeuksien täytäntöönpanemiseksi oikeuksien loukkausten, tuote- ja tavaramerkkiväärentämisen ja piratismiin estämiseksi. Sopimusvaltioiden erityisvelvoitteet luetellaan V liitteessä.

on their respective public procurement markets on a reciprocal basis according to the Agreement on Government Procurement of 12 April 1979, as amended by a Protocol of Amendments of 2 February 1987, negotiated under the auspices of the General Agreement on Tariffs and Trade.

3. Taking into account the rules and disciplines agreed upon within the General Agreement on Tariffs and Trade and with third countries in this field, the Parties foresee to extend the scope of paragraph 2 of this Article after the entry into force of this Agreement in accordance with the following provisions:

(a) The Parties agree to further ensure effective transparency and free access and that there is no discrimination between the potential suppliers from the Parties. To this end the Parties shall progressively adjust the relevant rules, conditions, procedures and practices governing the participation in contracts awarded by public authorities and public undertakings, and by private undertakings which have been granted special or exclusive rights.

(b) The Parties agree to entrust the Joint Committee to decide, as soon as possible, on all practical modalities, including the scope, timetable and rules for this adjustment, taking into account the need to maintain a full balance of the rights and obligations between the Parties.

4. As soon as conceivable after the entry into force of this Agreement, the Joint Committee shall discuss with a view to reaching an agreement on a progressive extension of the list of the procuring entities to be covered as regards their procurements in the supplies and utilities sectors, above the respective thresholds.

Article 15

Protection of intellectual property

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, as defined in Article 1 of Annex V. They shall adopt and take adequate, effective and non-discriminatory measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, and in particular against counterfeiting and piracy. Particular obligations of the Parties shall be listed in Annex V.

2. Sopimusvaltiot sitoutuvat noudattamaan V liitteen 2 artiklassa lueteltujen monenvälisten yleissopimusten asiallisia määräyksiä ja tekemään parhaansa noudattaakseen niitä samoin kuin monenvälisiä sopimuksia, jotka helpottavat yhteistyötä teollis- ja tekijänoikeudellisen omaisuuden suojan alalla.

3. Teollis- ja tekijänoikeudellisen omaisuuden alalla sopimusvaltiot kohtelevat toistensa kansalaisia yhdenvertaisesti muiden maiden kansalaisten kanssa. Kaikki hyöty, suosituimuus, edut ja vapautukset teollis- ja tekijänoikeudellisen omaisuuden alalla, jotka johtuvat:

(a) sopimusvaltion voimassa olevista kahdenvälisistä sopimuksista tämän sopimuksen tullessa voimaan sellaisena kuin siitä ilmoitetaan toiselle sopimusvaltiolle viimeistään ennen voimaantuloa,

(b) olemassa olevista tai tulevista monenvälisistä sopimuksista, mukaan lukien alueelliset taloudellista integraatiota koskevat sopimukset, joiden osapuolia kaikki sopimusvaltiot eivät ole,

voidaan vapauttaa tästä velvoitteesta, edellyttäen että se ei johda muiden sopimusvaltioiden kansalaisiin kohdistuvaan mielivaltaiseen tai epäoikeutettuun syrjintään.

4. Kaksi tai useampi sopimusvaltio voi tehdä uusia sopimuksia, jotka ylittävät tämän sopimuksen ja V liitteen ehdot, edellyttäen että nämä sopimukset ovat avoimna kaikille muille sopimusvaltioille samanlaisin ehdoin ja että ne ovat valmiit ryhtymään sopimusneuvotteluihin hyvässä uskossa.

5. Sopimusvaltiot sopivat tarkastelevansa keskenään teollis- ja tekijänoikeudellista omaisuutta koskevien määräysten täytäntöönpanoa tarkoituksena edelleen parantaa suojelun tasoa ja välttää tai korjata teollis- ja tekijänoikeudellisen omaisuuden suojan vallitsevien tasojen aiheuttamia kaupan vääristymiä.

6. Jos jokin sopimusvaltioista katsoo, että jokin toinen sopimusvaltio on jättänyt täyttämättä tämän artiklan ja sen liitteen mukaiset velvoitteensa, se voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 23 artiklassa määrättyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

7. Sopimusvaltiot sopivat asianmukaisista muodollisuuksista sopimusvaltioiden vastaavien viranomaisten teknisen avun ja yhteistyön osalta. Tässä tarkoituksessa ne koordinoivat pyrkimyksensä vastaavien kansainvälisten järjestöjen toiminnan kanssa.

2. The Parties agree to comply with the substantive provisions of the multilateral conventions which are specified in Article 2 of Annex V and make their best endeavours to adhere to them as well as to multilateral agreements facilitating co-operation in the field of protection of intellectual property rights.

3. In the field of intellectual property, the Parties shall not grant treatment to each other's nationals less favourable than that accorded to nationals of any other State. Any advantage, favour, privilege or immunity in the field of intellectual property deriving from:

(a) bilateral agreements in force for a Party at the entry into force of this Agreement as notified to the other Party at the latest before the entry into force,

(b) existing and future multilateral agreements, including regional agreements on economic integration to which not all of the Parties are parties,

may be exempted from this obligation, provided that it does not constitute an arbitrary or unjustifiable discrimination of nationals of the other Party.

4. Two or more Parties may conclude further agreements exceeding the terms of this Agreement and of Annex V, provided that such agreements shall be open to all other Parties on terms equivalent to those under the agreements and that they shall be ready to enter into good faith negotiations to this end.

5. The Parties agree to keep under mutual review the implementation of the provisions on intellectual property with a view to further improve levels of protection and to avoid or remedy trade distortions caused by actual levels of protection of intellectual property rights.

6. If any Party considers that any other Party has failed to fulfil its obligations under this Article and the Annex thereto, it may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 23.

7. The Parties shall agree upon appropriate modalities for technical assistance and co-operation of respective authorities of the Parties. To this end, they shall co-ordinate efforts with relevant international organizations.

16 artikla

Velvoitteiden täyttäminen

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi ja tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämiseksi.

2. Jos jokin EFTA-valtio katsoo Israelin tai Israel katsoo jonkin EFTA-valtion jättäneen täyttämättä tästä sopimuksesta johtuvia velvoitteitaan, kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 23 artiklassa määrättyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

17 artikla

Yrityksiä koskevat kilpailusäännöt

1. Tämän sopimuksen asianmukaisen toiminnan kanssa ovat ristiriidassa seuraavat seikat, jos ne voivat vaikuttaa haitallisesti EFTA-valtion ja Israelin väliseen kauppaan:

(a) kaikki yritysten väliset sopimukset, yritysten muodostamien yhteenliittymien päätökset ja yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen; ja

(b) yhden tai useamman yrityksen määräävän markkina-aseman väärinkäyttö sopimusvaltioiden koko alueella tai sen huomattavalla osalla.

2. Näitä määräyksiä sovelletaan myös julkisten yritysten toimiin ja sellaisten yritysten toimiin, joille sopimusvaltiot myöntävät erikois- tai yksinoikeudet, jos näiden määräysten soveltaminen ei estä niitä toteuttamasta erityisiä julkisia tehtäviään lain nojalla tai käytännössä.

3. Mikäli sopimusvaltio katsoo, että tietty menettelytapa on ristiriidassa tämän artiklan kanssa, se voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 23 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

18 artikla

Valtion tuki

1. Kaikenlainen sopimusvaltion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tiettyjen tavaroiden tuotantoa on ristiriidassa tämän sopimuksen

Article 16

Fulfilment of obligations

1. The Parties shall take all necessary measures to ensure the achievement of the objectives of the Agreement and the fulfilment of their obligations under this Agreement.

2. If an EFTA State considers that Israel has, or if Israel considers that an EFTA State has, failed to fulfil an obligation under this Agreement, the Party concerned may take the appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 23.

Article 17

Rules of competition applying to undertakings

1. The following are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far as they may affect trade between an EFTA State and Israel:

(a) all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices between undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition;

(b) abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territories of the Parties as a whole or in a substantial part thereof.

2. These provisions shall also apply to the activities of public undertakings, and undertakings for which the Parties grant special or exclusive rights, in so far as the application of these provisions does not obstruct the performance, in law or in fact, of their particular public tasks.

3. If a Party considers that a given practice is incompatible with this Article, it may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 23.

Article 18

State aid

1. Any aid granted by a Party or through State resources in any form whatsoever which distorts or threatens to distort competition by favouring certain undertakings or the production of certain goods shall, in so far as it may

asianmukaisen toiminnan kanssa, silloin jos se saattaa vaikuttaa EFTA-valtion ja Israelin väliseen kauppaan.

2. Sen arvioimiseen, onko jollakin menettelytavalla 1 kappaleessa tarkoitettuja tai sen vastaisia vaikutuksia, tulee soveltaa VI liitteesä esitettyjä perusteita.

3. Sopimusvaltiot varmistavat valtion tukitoimien avoimuuden vaihtamalla tietoja VII liitteen määräysten mukaisesti. Sekakomitean tulee yhden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta hyväksyä säännöt, jotka ovat tarpeen tämän kappaleen täytäntöönpanemiseksi.

4. Jos jokin sopimusvaltio katsoo, että jokin toimintatapa on ristiriidassa 1 kappaleen määräysten kanssa, se voi ryhtyä asianmukaisiin toimiin 23 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

19 artikla

Polkumyynnin vastustaminen

Jos jokin sopimusvaltio katsoo, että polkumyyntiä harjoitetaan tämän sopimuksen alaisissa kauppasuhteissa, se voi ryhtyä asianmukaisiin vastatoimiin Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen VI artiklan ja tähän artiklaan liittyvien sopimusten mukaisesti ja noudattaen 23 artiklassa esitettyjä ehtoja ja menettelytapoja.

20 artikla

Tiettyjen tuotteiden tuontia koskevat varatoimet

Jos jonkin EFTA-valtion tai Israelin alkuperätuotteen tuonti kasvaa siinä määrin ja sellaisissa olosuhteissa, että se aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa:

(a) vakavaa vahinkoa samankaltaisten tai suoranaisesti kilpailevien tuotteiden kotimaisille tuottajille tuojasopimusvaltion alueella; tai

(b) vakavia häiriöitä jollekin talouden sektorille tai vaikeuksia, jotka saattavat vakavasti heikentää jonkin alueen taloudellista tilannetta,

kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 23 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

affect trade between an EFTA State and Israel, be incompatible with the proper functioning of this Agreement.

2. Any practices contrary to paragraph 1 should be assessed on the basis of the criteria set out in Annex VI.

3. The Parties shall ensure the transparency of state aid measures by exchanging information as provided in Annex VII. The Joint Committee shall within one year after the entry into force of the Agreement adopt the necessary rules for the implementation of this paragraph.

4. If a Party considers that a given practice is incompatible with paragraph 1, it may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 23.

Article 19

Anti-dumping

If a Party finds that dumping is taking place in trade relations governed by this Agreement, it may take appropriate measures against that practice in accordance with Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade and agreements related to that Article, under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 23.

Article 20

Emergency action on imports of particular products

If an increase in imports of a given product originating in an EFTA State or Israel occurs in quantities or under conditions which cause, or are likely to cause:

(a) serious injury to domestic producers of like or directly competitive products in the territory of the importing Party, or

(b) serious disturbances in any sector of the economy or difficulties which could bring about serious deterioration in the economic situation of a region,

the Party concerned may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 23.

21 artikla

Jälleenvienti ja vakava pula

Jos 6 ja 7 artiklan määräysten noudattaminen johtaa:

(a) jälleenvientiin kolmanteen maahan, johon viejäsoyimusvaltio soveltaa kyseisten tuotteiden osalta määrällisiä vientirajoituksia, vientitulleja tai vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä tai maksuja; tai

(b) vakavaan pulaan tai sen uhkaan sellaisen tuotteen osalta, joka on välttämätön viejäsoyimusvaltiolle;

ja yllä mainitut tilanteet aiheuttavat tai saattavat aiheuttaa suuria vaikeuksia viejäsoyimusvaltiolle, tämä valtio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin 23 artiklassa esitettyjen ehtojen ja menettelytapojen mukaisesti.

22 artikla

Maksutasevaikeudet

1. (a) Soyimusvaltio voi soveltaa kaupasaan väliaikaisia toimenpiteitä silloin, kun sillä on vakavia maksutasevaikeuksia tai se on sellaisten uhan alainen. Soyimusvaltio voi määrätä väliaikaisten kauppaa koskevien toimenpiteiden noudattamisesta ainoastaan makrotaloudellisten maksutaseongelmia korjaavien sopeutustoimien vaikutuksille. Tässä kappaleessa sallittuja kaupan väliaikaistoimenpiteitä ei saa käyttää yksittäisten teollisuuslaitosten tai -sektoreiden suojelemiseen.

(b) Vakava maksutasevaikeus voi ilmetä yhdellä tai useammalla seuraavista tavoista: kaupan ja vaihtotaseen huomattava heikentyminen, valuuttakurssiin kohdistuva merkittävä paine tai nettovarannon huomattava lasku, joka näkyy joko varantojen vähentymisenä tai lyhytaikaisen velan kasvuna.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen nojalla väliaikaisina kauppaa koskevinä toimenpiteinä voidaan soveltaa:

(a) tuonnissa kannettavaa ylimääräistä maksua tuontitullien muodossa;

(b) tuontitalletusta; tai

(c) määrällisiä rajoituksia.

3. (a) Aina kun mahdollista, soyimusvaltiot soveltavat ensisijassa 2 (a) ja 2 (b) kohdassa esitettyjä väliaikaistoimenpiteitä. Määrällisiä rajoituksia asetetaan, kun 2 (a) ja 2 (b) kohdan toimenpiteiden maksutasevaikutukset eivät olisi riittäviä.

Article 21

Re-export and serious shortage

Where compliance with the provisions of Articles 6 and 7 leads to:

(a) re-export towards a third country against which the exporting Party maintains for the products concerned quantitative export restrictions, export duties or measures or charges having equivalent effect; or

(b) a serious shortage, or threat thereof, of a product essential to the exporting Party;

and where the situations referred to above give rise or are likely to give rise to major difficulties for the exporting Party, that Party may take appropriate measures under the conditions and in accordance with the procedures laid down in Article 23.

Article 22

Balance of payments difficulties

1.(a) A Party may apply temporary trade measures when it is threatened by, or suffers from, a serious balance of payments situation. A Party may impose temporary trade measures only to provide time for macroeconomic adjustment measures to correct its balance of payments problems to take effect. Temporary trade measures permitted by this paragraph may not be used to protect individual industries or sectors.

(b) A serious balance of payments situation would be indicated by one or more of the following: a substantial deterioration in the trade and current account positions, significant pressure on the exchange rate, or substantial fall in net reserves, as projected either in a decrease of reserves or in an increase of short term debt.

2. Temporary trade measures which may be applied under paragraph 1 are:

(a) an import surcharge in the form of import duties;

(b) an import deposit; or

(c) quantitative restrictions.

3.(a) Whenever practicable, the Parties will prefer the use of the temporary measures specified in subparagraphs 2 (a) and (b). Quantitative restrictions will be imposed when measures under subparagraphs 2 (a) and (b) would be inadequate in terms of their balance of payments effects.

(b) Aina kun mahdollista, sopimusvaltiot välttävät useamman kuin yhden 2 kappaleessa mainitun toimenpiteen samanaikaista soveltamista yksittäisen tuotteen kohdalla.

4. Kaupan väliaikaistoimenpide, jota sovelletaan 1 kappaleen nojalla, voi olla voimassa enintään 150 päivää, jollei kyseisen sopimusvaltion asianomainen lainsäädäntöelin jatka voimassaoloaikaa edelleen 150 päivällä. Määrällisiä rajoituksia voidaan jatkaa ainoastaan yhdellä 150 päivän jaksolla.

5. Tämän artiklan 1 kappaleen nojalla sovellettavien väliaikaisten kauppaa koskevien toimenpiteiden kesto ja vaikutus vastaavat toimenpiteet määräävän sopimusvaltion maksutasevaikeuksien vakavuutta, ja niitä lievennetään asteittain tämän sopimusvaltion maksutasetilanteen parantua.

6. Soveltaessaan väliaikaisia kauppaa koskevia toimenpiteitä sopimusvaltiot kohtelevat toisen sopimusvaltion alkuperätuotteita yhdenvertaisesti kolmansien maiden alkuperätuotteisiin nähden eivätkä heikennä toiselle sopimusvaltiolle tämän sopimuksen nojalla myönnettyjä suhteellisia etuja.

7. Tämän artiklan 2(a) ja 2(b) kohdassa esitettyjä väliaikaisia kauppaa koskevia toimenpiteitä sovelletaan kaikkeen tuontiin, mutta tietyt tuontituotteet voidaan jättää ulkopuolelle, jos niiden poissulkeminen tehostaa 1 kappaleessa mainittujen tarkoituksien mukaisia toimenpiteitä.

8. Tämän artiklan 1 kappaleessa määrättyjä kauppaa rajoittavia toimia sovelletaan 23 artiklan 2—6 kappaleessa esitettyjen menettelytapojen mukaisesti, tarkoituksena muun muassa ottaa huomioon muut taloudelliset toimenpiteet, joihin saatettaisiin ryhtyä maksutaseongelmien ratkaisemiseksi siten, että väliaikaiset kauppaa koskevat toimenpiteet voitaisiin poistaa nopeasti.

Kauppatoimenpiteiden huomattava tehostaminen voi olla perusteena sopimusvaltioiden välisille neuvotteluille. Sovitaan, että maksutaseperusteista tiedottaminen tapahtuu yleensä 23 artiklan 6 kappaleen mukaisesti.

23 artikla

Suojatoimenpiteiden soveltamisessa noudatettavat menettelytavat

1. Ennen tässä artiklassa esitettävien suoja-toimenpiteiden soveltamisen menettelyn aloittamista sopimusvaltiot pyrkivät ratkaisemaan

(b) Whenever practicable, the Parties will avoid applying more than one of the measures specified in paragraph 2 to any single product at the same time.

4. A temporary trade measure applied under paragraph 1 may remain in force for a period not exceeding 150 days unless extended by the appropriate legislative body of the Party concerned for a subsequent period of 150 days. Quantitative restrictions may be extended only for one additional period of 150 days.

5. Temporary trade measures applied under paragraph 1 will be consistent in duration and effect with the severity of the balance of payments problem experienced by the Party imposing the measures and will be progressively relaxed consistent with improvements in that Party's balance of payments situation.

6. In applying temporary trade measures, the Parties will accord treatment no less favourable to imports originating in any other Party than to imports originating in third countries, and will not impair the relative benefits accorded to the other Party under this Agreement.

7. Temporary trade measures specified under subparagraphs 2 (a) and (b) shall apply to all imports, except that certain imports may be excluded if their exclusion improves the effectiveness of the measures consistent with the purposes stated in paragraph 1.

8. The application of trade restrictive measures as provided for in paragraph 1 shall be subject to the procedure laid down in Article 23, paragraphs 2 to 6, with a view to consider, inter alia, other economic measures which might be taken to deal with the balance of payments problems to permit early elimination of the temporary trade measures.

Significant intensification of trade measures may be a cause for consultations between the Parties. It is understood that notification for balance of payments reasons will generally be provided under paragraph 6 of Article 23.

Article 23

Procedure for the application of safeguard measures

1. Before initiating the procedure for the application of safeguard measures set out in this Article, the Parties shall endeavour to solve

mahdolliset keskinäiset erimielisyytensä suorien neuvottelujen avulla ja ilmoittavat niistä toisille sopimusvaltioille.

2. Jollei tämän artiklan 6 kohdassa toisin määrätä, sopimusvaltio, joka harkitsee suoja-toimenpiteisiin ryhtymistä, tiedottaa asiasta viipymättä toisille sopimusvaltioille ja sekakomitealle sekä toimittaa näille kaikki asiaan kuuluvat tiedot. Sopimusvaltioiden väliset neuvottelut tapahtuvat viipymättä sekakomiteassa yhteisesti hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi.

3. (a) Sopimuksen 17 ja 18 artiklan osalta kyseiset sopimusvaltiot antavat sekakomitealle kaiken tarvittavan avun tapauksen tutkimiseksi ja mahdollisuuksien mukaan luopuvat vastustetusta menettelystä. Jos kyseinen sopimusvaltio ei lopeta vastustettua menettelyä sekakomitean antaman määräajan kuluessa tai jos sekakomitea ei pääse sopimukseen kolmen kuukauden kuluessa siitä kun asia on viety sen käsittelyyn, kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin kyseisestä menettelystä johtuvien vaikeuksien käsittelemiseksi.

(b) Sopimuksen 19, 20, 21 ja 22 artiklan sekä II liitteen 5 artiklan A.(b)(ii) kohdan osalta sekakomitea tutkii tilanteen ja se voi tehdä tarvittavan päätöksen kyseisen sopimusvaltion ilmoittamien vaikeuksien lopettamiseksi. Jos päätöstä ei ole tehty kolmenkymmenen päivän kuluessa asian viemisestä sekakomiteaan, kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi.

(c) Sopimuksen 16 artiklan osalta kyseinen sopimusvaltio voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin sen jälkeen, kun neuvottelut sekakomiteassa on saatettu päätökseen tai kolme kuukautta on kulunut ilmoituspäivästä.

4. Suojatoimenpiteistä on tiedotettava viipymättä sopimusvaltioille ja sekakomitealle. Niiden laajuus ja kesto on rajoitettava ehdottoman välttämättömiin toimenpiteisiin niiden soveltamiseen johtaneen tilanteen korjaamiseksi, eivätkä ne saa olla kohtuuttomia kyseisen toimintatavan tai vaikeuden aiheuttamaan haittaan nähden. Ensisijaisesti on sovellettava toimenpiteitä, jotka häiritsevät vähiten tämän sopimuksen toimintaa. Israelin toimenpiteet EFTA-valtion toimintaa tai laiminlyöntiä vastaan saavat vaikuttaa ainoastaan kyseisen valtion kanssa käytävään kauppaan.

any differences between them through direct consultations, and inform the other Parties.

2. Without prejudice to paragraph 6 of this Article, a Party which considers resorting to safeguard measures shall promptly notify the other Parties and the Joint Committee thereof and supply all relevant information. Consultations between the Parties shall take place without delay in the Joint Committee with a view to finding a commonly acceptable solution.

3.(a) As regards Articles 17 and 18, the Parties concerned shall give to the Joint Committee all the assistance required in order to examine the case and, where appropriate, eliminate the practice objected to. If the Party in question fails to put an end to the practice objected to within the period fixed by the Joint Committee, or if the Joint Committee fails to reach an agreement within three months of the matter being referred to it, the Party concerned may adopt the appropriate measures to deal with the difficulties resulting from the practice in question.

(b) As regards Articles 19, 20, 21, 22, and Article 5 A.(b)(ii) of Annex II, the Joint Committee shall examine the situation and may take any decision needed to put an end to the difficulties notified by the Party concerned. In the absence of such decision within thirty days of the matter being referred to the Joint Committee, the Party concerned may adopt the measures necessary in order to remedy the situation.

(c) As regards Article 16, the Party concerned may take appropriate measures after the consultations within the Joint Committee have been concluded or a period of three months has elapsed from the date of notification.

4. The safeguard measures taken shall be notified immediately to the Parties and to the Joint Committee. They shall be restricted with regard to their extent and to their duration to what is strictly necessary in order to rectify the situation giving rise to their application and shall not be in excess of the injury caused by the practice or the difficulty in question. Priority shall be given to such measures as will least disturb the functioning of the Agreement. The measures taken by Israel against an action or an omission of an EFTA State may only affect the trade with that State.

5. Käytetyistä suojatoimenpiteistä keskustellaan säännöllisesti sekakomiteassa tarkoituksena mahdollisimman nopeasti lieventää niitä taikka korvata tai poistaa ne.

6. Kun välitöntä toimintaa vaativat poikkeusolosuhteet estävät ennakkotarkastuksen, kyseinen sopimusvaltio voi 18, 19, 20, 21 ja 22 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa ryhtyä välittömästi tilanteen korjaamisen kannalta ehdottoman välttämättömiin varotoimenpiteisiin. Toimenpiteistä tiedotetaan viipymättä sekakomitealle ja sopimusvaltioiden väliset neuvottelut käydään mahdollisimman pian sekakomiteassa.

24 artikla

Turvallisuuteen liittyvät poikkeukset

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sopimusvaltiota ryhtymästä toimenpiteisiin, joita se pitää tarpeellisina:

(a) keskeisten turvallisuussetujensa vastaisten tietojen paljastamisen estämiseksi;

(b) sellaisten keskeisten turvallisuussetujensa suojelemiseksi tai sellaisten kansainvälisten velvoitteiden tai kansallisten toimintaohjelmien käyttöönottamiseksi,

(i) jotka liittyvät aseiden, ammuksien ja sotavälineiden kauppaan, ja sellaiseen muiden tavaroiden, materiaalien ja palvelusten kauppaan, joka tapahtuu suoraan tai välillisesti sotavoimien varustamistarkoituksessa; tai

(ii) jotka liittyvät biologisten ja kemiallisten aseiden, ydinaseiden tai muiden ydinräjähteiden leviämisen rajoittamiseen; tai

(iii) sotatilan tai muun vakavan kansainvälisen jännitystilan aikana.

25 artikla

Syrjimättömyys

Tämän sopimuksen soveltamisaloilla:

(a) Israelin EFTA-valtioihin soveltamat järjestelyt eivät aiheuta minkäänlaista syrjintää näiden valtioiden, niiden kansalaisten tai niiden yhtiöiden tai yritysten välillä; ja

(b) EFTA-valtioiden Israeliin soveltamat järjestelyt eivät aiheuta minkäänlaista syrjintää Israelin kansalaisten, yhtiöiden tai yritysten välillä.

5. The safeguard measures taken shall be the object of regular consultations within the Joint Committee with a view to their relaxation, substitution or abolition as soon as possible.

6. Where exceptional circumstances requiring immediate action make prior examination impossible, the Party concerned may, in the cases of Articles 18, 19, 20, 21 and 22, apply forthwith the precautionary measures strictly necessary to remedy the situation. The measures shall be notified without delay and consultations between the Parties shall take place within the Joint Committee as soon as possible.

Article 24

Security exceptions

Nothing in this Agreement shall prevent a Party to it from taking any measures which it considers necessary:

(a) to prevent the disclosure of information contrary to its essential security interests;

(b) for the protection of its essential security interests or for the implementation of international obligations or national policies

(i) relating to the traffic in arms, ammunition and implements of war and to such traffic in other goods, materials and services as is carried on directly or indirectly for the purpose of supplying a military establishment; or

(ii) relating to the non-proliferation of biological and chemical weapons, nuclear weapons or other nuclear explosive devices; or

(iii) in time of war or other serious international tension.

Article 25

Non-discrimination

In the fields covered by this Agreement:

(a) the arrangements applied by Israel in respect of the EFTA States shall not give rise to any discrimination between these States, their nationals or their companies or firms;

(b) the arrangements applied by the EFTA States in respect of Israel shall not give rise to discrimination between Israeli nationals, companies or firms.

26 artikla

Sekakomitean perustaminen

1. Täten perustetaan sekakomitea, jossa kaikki sopimusvaltiot ovat edustettuina. Sekakomitea vastaa sopimuksen hallinnosta ja varmistaa sen asianmukaisen täytäntöönpanon.

2. Sopimuksen asianmukaiseksi toimeenpanemiseksi sopimusvaltiot vaihtavat tietoja ja sopimusvaltion pyynnöstä neuvottelevat sekakomiteassa. Sekakomitea tutkii jatkuvasti mahdollisuuksia poistaa edelleen EFTA-valtioiden ja Israelin välisen kaupan esteitä.

3. Sekakomitea voi 27 artiklan 3 kappaleessa esitettyjen ehtojen mukaisesti tehdä päätöksiä tässä sopimuksessa esitetyissä tapauksissa. Muissa asioissa sekakomitea voi antaa suosituksia.

27 artikla

Sekakomitean menettelytavat

1. Tämän sopimuksen asianmukaiseksi toimeenpanemiseksi sekakomitea kokoontuu sopivalla tasolla tarpeen mukaan, mutta ainakin kerran vuodessa. Jokainen sopimusvaltio voi pyytää kokouksen koollekutsumista.

2. Sekakomitea ilmaisee kantansa yksimielisesti.

3. Jos sopimusvaltion edustaja sekakomiteassa on hyväksynyt päätöksen valtiosääntönsä tai lainsäädäntönsä mukaisten vaatimusten täyttämistä koskevin varaumin, päätös tulee voimaan sinä päivänä, jolloin varauman kumoamisesta tiedotetaan, jollei päätöksessä ilmoiteta myöhempää päivämäärää.

4. Tätä sopimusta varten sekakomitea laatii omat menettelytapasääntönsä, joihin sisältyvät muun muassa määräykset kokousten kutumisesta koolle sekä puheenjohtajan nimittämistä ja tämän toimikaudesta.

5. Sekakomitea voi päättää sellaisten avustavien toimikuntien ja työryhmien asettamisesta, jotka se katsoo tarpeellisiksi tehtäviensä suorittamiseksi.

28 artikla

Evoluutiolauseke

1. Kun jonkin sopimusvaltion mielestä olisi

Article 26

Establishment of the Joint Committee

1. A Joint Committee is hereby established in which each Party shall be represented. The Joint Committee shall be responsible for the administration of the Agreement and shall ensure its proper implementation.

2. For the purpose of the proper implementation of this Agreement, the Parties to it shall exchange information and, at the request of any Party, shall hold consultations within the Joint Committee. The Joint Committee shall keep under review the possibility of further removal of the obstacles to trade between the EFTA States and Israel.

3. The Joint Committee may, under the conditions laid down in paragraph 3 of Article 27, take decisions in the cases provided for in this Agreement. On other matters, the Joint Committee may make recommendations.

Article 27

Procedures of the Joint Committee

1. For the proper implementation of this Agreement the Joint Committee shall meet at an appropriate level whenever necessary but at least once a year. Each Party may request that a meeting be held.

2. The Committee shall act by common agreement.

3. If a representative in the Joint Committee of a Party has accepted a decision subject to the fulfilment of constitutional or legislative requirements, the decision shall enter into force, if no later date is contained therein, on the day the lifting of the reservation is notified.

4. For the purpose of this Agreement the Joint Committee shall adopt its rules of procedure which shall, inter alia, contain provisions for convening meetings and for the designation of the Chairman and his term of office.

5. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working parties as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks.

Article 28

Evolutionary clause

1. Where a Party considers that it would be

sopimusvaltioiden talouselämän etujen kannalta hyödyllistä kehittää tämän sopimuksen nojalla luotuja suhteita laajentamalla niitä sopimuksen ulkopuolisille alueille, se jättää sopimusvaltioille perustellun pyynnön.

Sopimusvaltiot voivat määrätä sekakomitean tutkimaan pyyntöä ja mahdollisesti antamaan niille suosituksia.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua menettelyä johtuvat sopimukset tulevat sopimusvaltioiden ratifioitaviksi ja hyväksyttäviksi niiden omien menettelytapojen mukaisesti.

29 artikla

Palvelut ja sijoitukset

1. Sopimusvaltiot tunnustavat tiettyjen alojen kuten palvelujen ja sijoitusten kasvavan merkityksen. Pyrkinessään asteittain syventämään ja laajentamaan yhteistyötään ne tekevät yhteistyötä tavoitteenaan markkinoiden asteittainen vapauttaminen ja vastavuoroinen avaaminen investoinneille sekä palvelujen kaupalle, ottaen huomioon GATTin asianomaisen työn. Ne pyrkivät kohtelemaan toisiaan yhdenvertaisina alueillaan toimiviin kotimaisiin ja ulkomaisiin yrittäjiin nähden sillä ehdolla, että sopimusvaltioiden välillä vallitsee oikeuksien ja velvoitteiden tasapaino.

2. Tämän yhteistyön muodollisuuksista neuvotellaan sekakomiteassa. Neuvotteluista seuraavat järjestelyt alistetaan tarpeen mukaan sopimusvaltioiden ratifioitaviksi tai hyväksyttäviksi niiden omien menettelytapojen mukaisesti ja niitä sovelletaan tämän sopimuksen puitteisissa.

30 artikla

Pöytäkirjat ja liitteet

Tämän sopimuksen pöytäkirjat ja liitteet ovat sen erottamaton osa. Sekakomitea voi päättää muuttaa pöytäkirjoja ja liitteitä.

31 artikla

Tulliliitot, vapaakauppa-alueet ja rajakauppa

Tämä sopimus ei estä ylläpitämästä tai perustamasta tulliliittoja, vapaakauppa-alueita tai rajakauppajärjestelyjä edellyttäen, että nämä eivät vaikuta haitallisesti tämän sopimuksen

useful in the interests of the economies of the Parties to develop the relations established by the Agreement by extending them to fields not covered thereby, it shall submit a reasoned request to them.

The Parties may instruct the Joint Committee to examine this request and, where appropriate, to make recommendations to them.

2. Agreements resulting from the procedure referred to in paragraph 1 will be subject to ratification or approval by the Parties in accordance with their own procedures.

Article 29

Services and investments

1. The Parties recognize the growing importance of certain areas, such as services and investments. In their efforts to gradually deepen and broaden their co-operation, they will co-operate with the aim of achieving a progressive liberalization and mutual opening of markets for investments and trade in services, taking into account relevant GATT work. They will endeavour to accord treatment no less favourable than that accorded to domestic and foreign operators in their territories on condition that a balance of rights and obligations exists between the Parties.

2. The modalities for this co-operation will be negotiated in the Joint Committee. Arrangements resulting therefrom will, where necessary, be subject to ratification or approval by the Parties in accordance with their own procedures and be applied within the framework of this Agreement.

Article 30

Protocols and Annexes

The Protocols and Annexes to this Agreement are an integral part of it. The Joint Committee may decide to amend the Protocols and Annexes.

Article 31

Customs unions, free trade areas and frontier trade

This Agreement shall not prevent the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas or arrangements for frontier trade to the extent that these do not negatively

alasiin kauppasuhteisiin ja varsinkaan sen alkuperäsääntöjä koskeviin määräyksiin.

32 artikla

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan tämän sopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueilla.

33 artikla

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 niiden allekirjoittajavaltioiden osalta, jotka ovat siihen mennessä tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan, edellyttäen että Israel on yksi valtioista, jotka ovat tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa.

2. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa tammikuun 1 päivän 1993 jälkeen tallettavan allekirjoittajavaltion osalta tämä sopimus tulee voimaan tallettamisen jälkeisen toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, edellyttäen että Israel on yksi valtioista, joka on tallettanut ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa.

3. Allekirjoittajavaltio voi jo allekirjoittaessaan ilmoittaa, että alkuvaiheessa se soveltaa sopimusta väliaikaisesti, jos sopimus ei voi tulla voimaan kyseisen valtion osalta tammikuun 1 päivään 1993 mennessä, edellyttäen että sopimus on tullut voimaan Israelin osalta.

34 artikla

Muutokset

Tähän sopimukseen tehtävät muut kuin 30 artiklan tarkoittamat sekakomitean hyväksymät muutokset alistetaan sopimusvaltioiden ratifioitaviksi tai hyväksyttäviksi ja ne tulevat voimaan, jos kaikki sopimusvaltiot ne ratifioivat tai hyväksyvät. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

35 artikla

Liittyminen

1. Jokainen Euroopan vapaakauppaliiton jäsen voi liittyä tähän sopimukseen edellyttäen, että sekakomitea päättää hyväksyä sen liitty-

ffect the trade regime and in particular the provisions concerning rules of origin provided for by this Agreement.

Article 32

Territorial application

This Agreement shall apply to the territories of the Parties.

Article 33

Entry into force

1. This Agreement shall enter into force on 1 January 1993 in relation to those Signatory States which by then have deposited their instruments of ratification or acceptance with the Depositary, provided that Israel is among the States that have deposited their instruments of ratification or acceptance.

2. In relation to a Signatory State depositing its instrument of ratification or acceptance after 1 January 1993, this Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the deposit of its instrument, provided that Israel is among the States that have deposited their instruments of ratification or acceptance.

3. Any Signatory State may already at the time of signature declare that, during an initial phase, it shall apply the Agreement provisionally, if the Agreement cannot enter into force in relation to that State by 1 January 1993, provided that in relation to Israel the Agreement has entered into force.

Article 34

Amendments

Amendments to this Agreement other than those referred to in Article 30, which are approved by the Joint Committee, shall be submitted to the Parties for ratification or acceptance and shall enter into force if ratified or accepted by all the Parties. The instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Depositary.

Article 35

Accession

1. Any State, Member of the European Free Trade Association, may accede to this Agreement, provided that the Joint Committee de-

misen komitean päätöksessä esitetyin ehdoin. Liittymiskirja talletetaan tallettajan huostaan.

2. Liittyvän valtion osalta sopimus tulee voimaan kolmannen liittymiskirjan tallettamisen jälkeisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

36 artikla

Irtisanominen ja voimassaolon lakkaaminen

1. Jokainen sopimusvaltio voi sanoa irti tämän sopimuksen jättämällä tallettajalle asias- ta kirjallisen ilmoituksen. Irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut irtisanomisilmoi- tuksen.

2. Jos Israel sanoo irti sopimuksen, sen voimassaolo lakkaa irtisanomisajan päätyttyä, ja jos kaikki EFTA-valtiot sanovat irti sopi- muksen, sen voimassaolo lakkaa viimeisen irtisanomisajan päätyttyä.

3. EFTA:n jäsenvaltio, joka sanoo irti Eu- roopan vapaakauppaliiton perustamista koske- van yleissopimuksen, lakkaa irtisanomisen ajankohtana itsestään olemasta tämän sopi- muksen osapuoli.

37 artikla

Tallettaja

Ruotsin hallitus, joka toimii tallettajana, ilmoittaa kaikille sopimuksen allekirjoittaneille tai siihen liittyneille valtioille kaikista ratifioi- mis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen talletuk- sista, tämän sopimuksen voimaantulosta, sen lakkaamisesta tai sopimuksen irtisanomisista.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet täysival- taiset edustajat, jotka on asianmukaisesti val- tuutettu tehtävään, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Genevessä 17 syyskuuta 1992, yhtenä englanninkielisenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan Ruotsin hallituksen huostaan. Tal- lettaja toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille allekirjoittajavaltioille ja sopimukseen liittymille valtioille.

(Allekirjoitukset)

cides to approve its accession, on such terms and conditions as may be set out in that decision. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.

2. In relation to an acceding State, the Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession.

Article 36

Withdrawal and expiration

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.

2. If Israel withdraws, the Agreement shall expire at the end of the notice period, and if all EFTA States withdraw it shall expire at the end of the latest notice period.

3. Any EFTA Member State which with- draws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall ipso facto on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a Party.

Article 37

Depositary

The Government of Sweden, acting as De- positary, shall notify all States that have signed or acceded to this Agreement of the deposit of any instrument of ratification, acceptance or accession, the entry into force of this Agree- ment, of its expiry or of any withdrawal therefrom.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto, have signed the present Agreement.

DONE at Geneva, this 17th day September 1992, in a single authentic copy in the English language which shall be deposited with the Government of Sweden. The Depositary shall transmit certified copies to all Signatory States acceding to this Agreement.

(Signatures)

(Suomennos)

PÖYTÄKIRJA

Suomen Tasavallan ja Israelin valtion välillä harmonoidun järjestelmän 1.—24. ryhmiin kuuluviin eräisiin tuotteisiin sovellettavasta kohtelusta

Suomen Tasavallan hallitus ja Israelin valtion hallitus, jotka

ottavat huomioon EFTA-valtioiden ja Israelin välillä Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992 tehdyn sopimuksen ja

haluavat edistää oman kansallisen maatalouspolitiikkansa puitteissa maataloustuotteiden kaupan vakaata kehitystä,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Suomi poistaa tuontitullit ja vaikutukseltaan vastaavat maksut Israelin alkuperätuotteilta, jotka sisältyvät tämän pöytäkirjan I liitteeseen.

Siitä huolimatta mitä 1 kappaleesta johtuu, tämän pöytäkirjan määräykset eivät estä:

(i) tuonnin yhteydessä kannettavan muuttuvan maksuosan tai kiinteän maksun soveltamista, jotta mainittuihin tuotteisiin sisältyvien maataloustuotteiden kustannuserot voidaan ottaa huomioon tai saman tavoitteen saavuttamiseksi sisäisten hinnantasaustoimenpiteiden ja vientitoimenpiteiden soveltamista,

(ii) hinnantasaustoimenpiteet eivät saa ylittää kyseisiin tuotteisiin sisältyvien maatalousraaka-aineiden kotimaisen hinnan ja maailmanmarkkinahinnan välistä eroa. Jos jonkin maatalousraaka-aineen kotimainen hinta on kuitenkin alkuperämaassa maailmanmarkkinahintaa alhaisempi, tuojamaa saa ottaa tämän huomioon tasausmaksuja määrittäessään.

Tässä sopimuksessa tarkoitettuihin maataloustuotteisiin kohdistuvat nykyiset rajasuojatoimenpiteet tulee mukauttaa GATTin Uruguayn kierroksen neuvotteluissa sovittuihin tuloksiin. Tässä tilanteessa sopimuspuolten välisten oike-

PROTOCOL

between the Republic of Finland and the State of Israel concerning the treatment applicable to products falling within Chapters 1 to 24 of the Harmonized System

The Government of the Republic of Finland and the Government of the State of Israel,

Having regard to the Agreement between the EFTA States and Israel done at Geneva on 17 September 1992,

Desirous to foster, within the framework of their national agricultural policies, the harmonious development of trade in agricultural products,

Have agreed as follows:

Article 1

Finland shall abolish customs duties on imports and any charges having equivalent effect for products originating in Israel and included in Annex I to this Protocol.

Notwithstanding paragraph 1 the provisions of this Protocol do not preclude:

(i) the levying, upon import, of variable component or fixed amount to take account of difference in the cost of the agricultural products incorporated in those goods, or the application to this same end of internal price compensation measures and measures upon export,

(ii) the price compensation measures shall not exceed the differences between the domestic price and the world market price of the agricultural raw materials incorporated into the goods concerned. If, however, the domestic price of an agricultural raw material in the country of origin is lower than the world market price, the importing country may take this fact into account when calculating the compensatory amounts.

The existing border protection measures with respect to agricultural products covered by this agreement will have to be adjusted according to the agreed results of the Uruguay-round negotiations in GATT. In this situation the balance

uksien ja velvollisuuksien tässä pöytäkirjassa määrätty tasapaino säilytetään riittävänä, jotta nykyiset tullietuudet tulevat otetuksi huomioon mukauttamisen yhteydessä.

2 artikla

Seuraavia EFTA-valtioiden ja Israelin välisen sopimuksen määräyksiä sovelletaan tämän pöytäkirjan nojalla käytävään kauppaan:

- 2 artikla (Sopimuksen soveltamisala)
- 11 artikla (Maataloustuotteiden kauppa)
- 13 artikla (Maksut)
- 32 artikla (Alueellinen soveltaminen)

Alkuperäsäännöistä määrätään tämän pöytäkirjan II liitteessä.

3 artikla

Sopimuspuolet pitävät kokouksia jomman kumman sopimuspuolen pyynnöstä tämän pöytäkirjan määräysten asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi ja keskustellakseen mahdollisista muutoksista.

4 artikla

Jos jonkin tuotteen tämän pöytäkirjan mukainen tuonti kasvaa siinä määrin tai sellaisissa olosuhteissa, että siitä aiheutuu tai saattaa aiheutua:

a) vakavaa vahinkoa tuojaosapuolen alueella harjoitettavalle tuotantotoiminnalle, tai

b) vakavia häiriöitä jollakin talouden sektorilla tai vaikeuksia, jotka saattaisivat huonontaa vakavasti jonkin alueen taloudellista tilannetta,

kyseinen sopimuspuoli neuvottelee toisen sopimuspuolen kanssa. Näiden neuvottelujen päätyttyä tai kun kolme kuukautta on kulunut pyynnön esittämispäivästä, se voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Jos välitöntä toimintaa vaativat poikkeusolosuhteet estävät ennakolta tapahtuvan tutkimuksen, kyseinen sopimuspuoli voi soveltaa viipymättä tilanteen korjaamisen kannalta ehdottoman välttämättömiä varotoimenpiteitä. Toimenpiteistä tiedotetaan välittömästi ja sopimuspuolet neuvottelevat asiasta niin pian kuin mahdollista.

5 artikla

Tämä pöytäkirja tulee voimaan samalla päivämäärällä kuin EFTA-valtioiden ja Israelin välinen sopimus.

of rights and obligations between the parties, as provided for in this protocol, shall be maintained in an adequate way in order to take into account the existing tariff preferences in the adjustment.

Article 2

The following provisions of the Agreement between the EFTA States and Israel shall be applied to trade under this Protocol:

- Article 2 (Scope of the Agreement)
- Article 11 (Trade in agricultural products)
- Article 13 (Payments)
- Article 32 (Territorial application)

Annex II to this Protocol lays down the rules of origin.

Article 3

For the purpose of ensuring the proper functioning of the provisions of this Protocol and of considering possible amendments the Parties shall hold consultations at the request of either Party.

Article 4

If an increase in imports under this Protocol of a given product occurs in quantities or under conditions which are, or are likely:

a) to be seriously detrimental to any production activity carried out in the territory of the importing Party, or

b) to cause serious disturbances in any sector of the economy or difficulties which could bring about serious deterioration in the economic situation of a region,

the Party concerned shall consult with the other Party. Once these consultations have been concluded or a period of three months has elapsed from the date of the request, it may take appropriate measures.

Where exceptional circumstances requiring immediate action make prior examination impossible, the Party concerned may apply forthwith the precautionary measures strictly necessary to remedy the situation. The measures shall be notified without delay and consultations between the Parties shall take place as soon as possible.

Article 5

This Protocol shall enter into force on the same day as the Agreement between the EFTA States and Israel.

6 artikla

Tämän pöytäkirjan voimassaolo jatkuu siihen saakka kunnes jompikumpi sopimuspuoli ilmoittaa kirjallisesti sopimuksen lopettamisesta kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Pöytäkirja lakkaa joka tapauksessa olemasta voimassa samalla päivämäärällä kuin EFTA-valtioiden ja Israelin välinen Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992 tehty sopimus lakkaa olemasta voimassa.

Tehty Genevessä 17 päivänä syyskuuta 1992 kahtena englanninkielisenä alkuperäiskappaleena.

(Allekirjoitukset)

Article 6

This Protocol shall continue to be in force unless either Party gives six months' notice of expiration in writing. In any case the Protocol shall cease to be in force on the same day as the Agreement between the EFTA States and Israel done at Geneva on 17 September 1992 ceases to be in force.

Done at Geneva on 17 September 1992 in two originals in the English language.

(Signatures)